

Serhat Galatali'ye
dair

75 W5 17E

T Ü R K
LAVRENSLERİ

YAZAN
İHSAN İDİKUT

nesinde Cumhuriyet Gazetesinde tertip olunan
Mücadeleye aid bir hatıra müsabakasında
birinci mükâfatı kazanmıştır.

Her hakkı mahfuzdur

TÜRK LAVRENSLERİ

Yazan: Sabık Bergama Noteri

İHSAN İDİKUT

ÖZTÜRK MATBAASI

İSTANBUL — 1953

Ö N S Ö Z

Birinci Cihan Harbinde Türkler ilk muvaffakiyetlerini Çanakkalede kazanmışlardır. Bu muazzam zafer, kahramanlık, azim ve irade bakımından Türk ordusunun bir hazine olduğunu isbat etti. Fakat bu servet, lüzumsuz yerlerde hoyratca harcan-
dı. Napolyon, dünyayı zapta muktedir sandığı muazzam ordu-
sunu Rusya'nın karlı siteplerinde eritmişti. Tarihten ders al-
masını bilmeyenler Şark cephesinde kışın taarruza geçtiler. Ve
tipi kasırgalarına ehemmiyet vermiyerek eflâk ile birleşmiş gibi
olan çok yüksek dağlardan aşmak istediler. Ne mümkündü?
tarih bir defa daha tekerrür etti. Yüzbinlerce Türk ve Müslü-
man genci Allahüekber dağlarının buzlu şahikalarına gömüldü.
Tabiat zorluklariyle mücadele edilemeyeceğini yine de anlıya-
madılar bu defa da diğer yüzbinleri kanal seferlerinde ağaç
ot bitmiyen yol. İz olmayan Tih çöllerinden yürüterek
susuzluktan öldürdüler. Cemal Paşanın muazzam ordusundan
kanala ancak otuz bin kişi ulaşabildi bunun yarısında zafer ka-
zanmak ihtimali olmadığı bilindiği halde gösteriş mülâhazasiyle
yaptırılan taarruzlarda sulara boğuldu. Biri çıkıpta cedleri
Yavuz Sultan Selim'in veya diğer Fatihlerin nelere riayet ede-
rek ve hangi yollardan giderek zaferleri sağladıklarını tetkik
etmedi.

Askerlere marş kumandası vermekle ve bir kızgın tavanın
içindeki yağ gibi insanların eridiği çöllerde biricik yaşayabil-
me unsuru olan suyu gayet az vermekle ve bu emirde sonuna
kadar ısrar etmekle her türlü zorlukların yenilebileceğini san-
dılar. Bu bilgisizlikler ve kötü idareler yüzünden daha harbin
ortasında Osmanlı İmparatorluğunun temelleri sallanmağa baş-
ladı, ordular zayıfladı halk kadid haline geldi. Hiçbir millet
daha fazla dayanamazdı. Elde kalanlar Çanakkaledeki arka-
daşlarının, kardeşlerinin kanını taşıyorlardı. Kafkastakilerin

bir kısmı hayvan gibi arpa ve ot yiyerek ve ağaç kemirerek, Arabistandakiler de bunlara benzer mahrumiyetlere katlanarak bir sene daha düşman savletlerine göğüs gerdiler. Ve nihayet düşmanın ileriden yaptıkları hücumdan ziyade kötü idarenin geriden yaptığı saldırılarla yenildiler ve mütarekeyi de kabule mecbur oldular.

İşgal olunan yerlerin halkı koma halinde bulunan bir yaralıya benziyordu. Siyasî hayattan eser de kalmamış gibi idi. Düşmanları hazırladıkları muahedelerle tarih sahifelerine gömmek için icap eden hazırlıkları da yapmış bulunuyorlardı. Bu ziyade hasta ve halsiz millet nasıl canlandı. Yerlerde sürüne sürüne nasıl çalıştı? Kum gibi kaynaşan düşman askerlerinin, limanı dolduran harp gemilerinin sıkı baskı ve tarassudundan nasıl kurtuldu? Millî orduyu teslih eden silâh ve cephaneleri nasıl kaçırıldılar? Bu, insan havsalasının kabul edemeyeceği kadar büyük bir olaydır.

Başka milletler, tabiatın alelâde yarattığını dahileştirir dişilerini de melekleştirirler. Ve bunu da hal ve gelecekte fayda sağlamak için yaparlar ve bu suretle de hakikaten dahiler ve melekler yetiştirirler.

Halbuki: Türklerin bu muazzam başarılarını belirten eserleri yok denecek kadar azdır. Tarih sinesine girmesi lâzım gelen müthiş kararların ve esrarengiz hâdiselerin bir çoğunu da ihtiva etmemektedirler. Bunun diğer bir sebebi de ziyade korkunç denecek kadar azim ve irade sahibi olan baş vatanperverlerden Akdeniz müstahkem mevki ve İstanbul Mücadele kuvvetleri kumandanı Galatalı Şevket Bey bu sırların kendisiyle beraber gömülmesini istemesinden ve çok yüksek tevazundan ileri gelmektedir. Ben hasbel kader İstiklâl harbinin başında bu fedakâr insanlarla bir müddet çalışmış olduğumdan bâzı sırlarını öğrenmiştim. Noksanları da olsa bildiklerimi neşredecektim. İşte bunun üzerine mumaileyh bilmediğim hususları da açıklamağa razı oldu.

Eserin hazırlanması sırasında Atatürk'ün büyük nutukla-

riyle emekli Tümgeneralî Kemâl Koç'erin M.M. gurupunun giz-zî faaliyetleri ve Türk İstiklâl ve deniz tarihlerinden faydalanılmıştır.

Bir an evvel yayınlanması için de gerekenleri yaptım. Çünkü bu müthiş sırları bilenler pek ziyade azalmıştı. Bunların kaybolup gitmesi hem Türk milleti hem de tarih için bir ziyan olacaktı.

Halbuki: şimdiye kadar bir sır olarak saklanmış olan bazı hakikatler, Türk azim ve iradesinin bilindiğinden de yüksek olduğunu isbat etmektedir.. Bunu milletle beraber düşmanlarımızın ve dostlarımızın da bilmesi lâzımdır. Eseri metinlere göre değil ruha dayanarak yazdım. Esasen ruhta metinden başka bir şey değildir.

1/8/1952

Ihsan İDİKUT

İSTANBULU İŞGAL EDEN İTİLÂF DEVLET- LERİNİ HATALARI

Çehreleri, lisanları, derilerinin renkleri, dinleri başka başka olan insanlardan müteşekkil büyük ve modern iki ordu ile muazzam iki armadanın el ele vererek yaptıkları savletlere, yağmur gibi gülleler yağdırmalarına, ateş tufanı ve zelzeleler yaratmalarına rağmen Türkler İstanbulun kapısı olan Çanak-kaleyi tarihlerde eşi görümemiş bir inadla müdafaa etmişlerdir.

Bu küçük sahada yüzbinlerce insan boğuşmuş her iki taraftan sel gibi kan akmıştır. Tarafların birbirine benzedikleri nokta gösterdikleri kahramanlıktı.

İnsanlar iptidailikten kurtulduktan sonra kahramanlığa ve kahramanlara saygı göstermiştir. İtilaf devletleri mücadeleyi yıpratma harbi şekline sokarak ve malik oldukları azim insan ve malzeme kaynaklarına dayanarak hasimlerini eze eze yenmişlerdi. Bu sebepten mağlûplar mütareke şartlarını derhal kabul etdiler. Osmanlılar daha fena durumda idiler. Bu sebepten İstanbulun az bir kuvvetle ve senbolik bir donanma ile işgali emniyeti sağlamağa kâfi gelecekti. Hem bu suretle kahramanlığa da saygı gösterilmiş olurdu. Fakat galipler, İstanbulu harble almışlar gibi büyük bir ordu ve içlerinde Yunan hükûmetinin Avarofrefuda bulunan muazzam bir donanma ile işgal etdiler. Fatihe benzemek için de hususî bir merasim tertip etdiler. Bu suretle hem tarihin eski dekorlarını yenilediler hem de halkı iyice tahkir ve tezyif ederek güya eski intikamı aldılar. Halbuki Fatih, kılıç kuvvetiyle zapt ettiyi İstanbula her zaman bindiği kır atıyla girmişti. Halkı tahkir ve tezyif de etmemiş, hür ve serbest yaşamaları için geniş imtiyazlar

vermişti. Şu halde alınacak bir intikam yok, ödenecek bir minnettarlık borcu vardı. Beş yüz sene sonraki insanlar medeniyetce daha üstün olmaları icap ederken hâlâ Fatih'in madunu olduklarını gösterdiler.

Irklar arasına nifak sokarak mücadele ve mukateleyi hazırladılar. Osmanlı ordusunun prestijini yok etmek için yollarda, gazinolarda, umumî yerlerde subayları darp ve tahkir etdiler. Fazla tazyikin aksi tesir yapacağına inanmadılar. Harbden bıkmış olan Türkleri zorla tekrar mücadele sahalarına attılar.

Tabiat, bazı büyük milletleri tarih boyunca yaşasın diye yaratmıştır. Bunlar bir tarafta zayıflayıp gaip olsalar başka yerlerden daha kuvvetle filiz verip fışkıırlar. İşte bu büyük milletlerden birisi de Türklerdir. Attilâ, Cengiz, Timur, Fatih Kanunî Süleyman değişik adlarla da olsa büyük İmparatorluklar kurmuş Türk başbuğlarıdır. Bu milletin ortadan kaldırılamıyacağı haçlı seferleriyle de sabit olmuştu. İnsanlar ne kadar azim ve irade sahibi olurlarsa olsunlar tabiat kanunlarını katiyen değiştiremezler. Bir hâdise üç beş defa tecrübe edilir her defasında aynı netice alınırsa o artık ilim mevzuuna girer ve deyişmez bir kaide olarak kabul olunur. Halbuki Türkler için daha çok tecrübeler yapılmıştı. Bu sebebden bu kahraman milleti tabiatla müterafik bir varlık saymak lâzım geliyordu. Yenilmekle de tarihten silinmesi icap etmezdi. Galipler tarihin lisan haliyle yaptığı ihtarları da nazara almamışlardı. Bunlar birer hata idi. Tabiat insanlar gibi müsamahakâr değildir. Hatanın cezasını geç de olsa behemâl verir. Ve nitekimde verdi ve cezayı başaramıyacağı işleri yapmağa yeltendiklerinden dolayı da Yunanlılara çekirdi.

UYANIŞ

Mütarekeden sonra İstanbul limanı muazzam bir armada ve şehirde büyük bir ordu ile işgal edildiği halde halk bunu

barış icabı sanmış ve sevinmişti. Eski Osmanlı İmparatorluğunun Araplarla meskun ülkelerinin bu millete bırakılacağı biliniyordu. Tarihde görüldüğü gibi her millet zaman zaman bir diğerine mağlûp olur bir az para bir miktar da toprak verir, biraz da gururlarını okşar barış olur herkes yine yaşayışına devam ederdi bu milletlerarası kabul olunmuş bir kaide gibi idi. Bu defa da böyle olacağı tabii idi. Fakat heyhat" itilâf devletleri orta çağda galiplerin mağlûplara tatbik ettikleri gayri insanî usulleri tatbika başlamışlardı. Türklerin darp ve tezyif olunması ahvali adiyeden olmuştu. Bu hal sükûnet bulacağına gitgide artıyor 'açılan izzeti nefis yaralarına her gün yenileri katılıyordu. Türkün ve Akdenizin incisi olan İzmir Yunanlılar tarafından işgal olunmuş masum halkdan altı bin kişi koyun bogazlanır gibi kesilmişti. Diğer bir galip devlet de buna imrenmiş gibi Çanakkalede sırtını yere getiremediği Mehmedcikleri Şehzadebaşında uyurken süngüleyerek şehit etmiş ve gûya yenmişdi. Adana, Maraş, Gaziantep, Urfa, Samsun, Antalya, işgal olunmuş ve merkezî Anadolu ile her türlü bağılılığı kesmek üzere Eskişehir ve Konya İstasyonlarına da el konmuştu. Senelerce Hıristiyan ve Müslüman âlemini kan ve ateşe boğan despot zihniyeti tekrar hartlamış engizisyon işkenceleri istalâ olunan yerlerdeki Türk ve Müslüman sekeneye tatbik edilmeye başlanmıştı.

Müstevliler artık evvelce gizledikleri maksadlarını açıklamakta da bir mahzur görmüyorlardı. Çünkü Türkleri, ellerine kelepçe, boyunlarına lâle, ayaklarına zencir vurulmuş mahkûmlara döndürmüşlerdi. Ve Anadolu'nun küçük bir parçasında parya gibi yaşatacaklardı. İtiraz eden mebusan meclisini dağıttılar. Türk mütefekkirlerinden ateşli vatanperver gazeteci Süleyman nazifi, Hüseyin Cahidi, Ahmed Emîni, Celâl Nuriyi, Ağaoğlu Ahmed, Ziya Gökalpı ve Trakya Mebusu Rauf, Kara Vasaf, Faik, Eşref ve Şevket beylerle Cevad, küçük Cemal, Ali İhsan ve Göz Doktoru Esad Paşayı tevkif ederek Maltaya sürdüler.

Devam edegelen bu fena hareketlerden dolayı Türklerde yeniden mücadeleye atılmak arzusu doğmuştu. Çünkü bunlara dayanmak mücadelenin zorluklarına katlanmaktan bin kere daha zordu.

İşte ihtilâl cemiyeti teşkili, İstanbul ve Anadolu gazetelerinin protostalarla dolu yazıları, Fatih ve Sultanahmed mitingleri, harp sonu dolayısıyla İstanbulda toplanmış bulunan subay, assubay ve kumandanların tekrar akın halinde anadoluya geçişleri, İstanbul halkının milli orduyu beslemek ve kuvvetlendirmek için esrarengiz mesaisi, mezbuhane gayretleri hepsi evet hepsi bu uyanışın tezahürleridir.

MUSTAFA KEMÂL PAŞANIN BULUŞU

Karadan gemileri yürüterek İstanbulu zapt eden dahî hakanın torunlarından adı Mustafa Kemâl olan bir kumandan da tıpkı onun gibi yaratıcı bir muhayyeleye malikti.. İstilâya uğrayan İstanbulu tekrar feth etmek için Anadoluya geçmişti. Burada gerçi beş asır evvel İstanbulu zapt eden azimkâr ve kahraman Türklerin aynı meziyetleri haiz torunları oturuyordu. Fakat mücadele için hiçbir vasıtaları yoktu. İşte evvelâ bu yokluğa bir çare bulmak lâzım geliyordu. Bunu da bulmuştu.

Anadoluda teşkil edeceği orduları; İstanbulda düşmanlarının nezareti altında bulunan eski Osmanlı ordusuna ait silâh ve cephanelerle teslih edecekti. Fakat bunu yapmak karadan gemileri yürütmekten bin kere daha zordu.

Çünkü: İstanbul limanı Müstevlilerin büyük küçük harp gemileriyle dolu idi. Şehirlerde de askerleri kum gibi kaynaşıyordu. Devriyeleri, polisleri casusları, iskeleleri, istasyonları, caddeleri kontrol ediyorlar kuş uçurtmuyorlardı..

Bu muazzam işin başarılacağı farz olursa bile çok para isterdi buda yoktu. Daha harp yıllarında bile memur ve su-

bayların maaşları verilmez olmuştu. Bunun için bu çok tehlikeli işleri yapacak fedakâr insanlar bulmak icap ediyordu

İşin azametine göre bunlar beş on değil pek çok olmaları lâzımdı. Eski Osmanlı Ordusunun en sadık unsurları bile ümitsizliğe düşmüşler ve kendi hayat sahalalarına çekilip gitmişlerdi. Kalanların bir kısmıda kolsuz, bacaksız alil insanlardı. Geri hizmet kahramanları başka milletlerde de bulunur fakat bu kötü şartlar dahilinde bu kadar çok iyi karakterli insanı hiç bir millet bulamazdı. Mustafa Kemâl Paşa nereden bulsundu? ve bulduğu hal şekli acaba ne idi?

Evet. İşte herkesin bir avuç ankaz sandığı Osmanlı ordusu bakiyesinde ve tahkir ve tezyiflerle her türlü fedakârlığı yapacak hâle getirilen İstanbulun İslâm ve Türk sekencesi arasında bu kadar çok fedakâr insanların bulunduğunu keşfetmişti.

Bu, buluş insanların ıztirabatını dindiren ve onların ebediyen minnettarlığını kazanan insaniyet hadimi dahilerin buluşu kadar ehemmiyetlidir. Çünkü bu da koca bir milletin ıztirabatını gidermiş, düşmanlarıyla mücadele edebilecek duruma getirmiş, anadoludaki hasmını denize döktükten sonra İstanbul ve Trakya'yı da kurtarmıştır.

Bu dahiyane buluşundan; Atatürkün İstiklâl mücadelesinin muhasebesini yaparken pek mütevaziane bahsettiğini görürüz.

Nutkun 6 cı sayfasının 3 cü satırında İstanbulda muhtelif maksadlarla hafi ve alenî olmak üzere bir takım fırka ve cemiyet unvanı altında teşekküller vardı diyorlar. İşte bu hafi cemiyet ihtilâl cemiyeti hafî teşekkülde müdafaai milliye gurupu idi bu şekilde açıklamayı muvafık görmüşlerdir. Fakat II ci. sahifenin 8 ci satırında: (*) Ben milletin vicdanında ve istikbalinde ihtisas ettiğim büyük tekâmül ve istidadı bir millî sır gibi vicdanımda taşıyarak bütün heyeti ictimaiyeye

(*) Bu telmih rejim hakkında bile olsa bu seçic vakidir.

tatbik etmek mecburiyetinde idim” demek suretiyle bu mühim keşfini açıklamışlardır.

Bu kaçakçılığa bilâhare eenebi devletler müzaharet etmiş olduğundan siyasi mülâhazalarla bazı hakikatleri daha fazla açıklamaya lüzum görmiyerek millî bir sır olarak kendileriyle beraber ebediyete götürmüşlerdir.

İNGİLİZ VE TÜRK LAVRENSLERİ ARASINDA BİR MUKAYESE

Ünlü İngiliz casusu Mr. Lavrensi kendi milleti ile beraber bütün dünya ulusu tanır. Ve vatanına sağladığı muazam başarılarından dolayı da hörmet eder. Fakat Türk Lavrensinin başarıları hiçte meslektaşlarından küçük olmadığı halde değil dünya milletleri, hattâ Türk ulusunun büyük bir çoğunluğu bile tanımaz. Halbuki İngiliz Lavrensi bu mühim başarılarını biraz da hükûmetinin Türkiyeye, Arabistana, Afganistana ve dünyanın her tarafına sel gibi akıttığı İngiliz altınlarına borçludur. Aynı zamanda ünlü casus, bu gibi hâdiselerle mücadele etmek imkân ve vasıtalarından mahrum olan, iptidai ülkelerde çalışmış ve muvaffak olmuştu. Halbuki Türk lavrensleri dünyanın en kudretli devletlerinin asgarî işgali altında ve casuslarının gözleri önündeki İstanbulda, büyük bir yokluk içinde çalışmışlardır. Başarılar arasında bir mukayese yapılırsa M. Lavrens gibi Türk casuslarında vatanlarına müstesna hizmetler yapmış oldukları görülür.

BİRBİRİNE BENZER CİHETLER:

İngiliz lavrensi bir centilmen, mükemmel bir silâhşör ve iyi bir sportmendi Arapça, hince gibi birkaç şark lisanını mükemmelen bilmekte idi.

Türk levrensleri de aynı meziyetleri haizdiler. Her iki baş casus eenebi mekteb ve ordularında yetiştirilmişti, bu sebepten iki garp lisanına vakıftılar. Mükemmel silâhşör ve

sportmendiler. Bugün 75 yaşını geçtiği halde ihtilâl cemiyeti reis dipdiridir. Dağcılık - Eskrim-Tenis kulübünde müptedi gençlere tenis öğretmektedir.

Keza Kemâl Koçer de aynı yaşta olduğu halde Mim-min gurupunun gizli faaliyetleri adlı eseri yazmış. Muntazam çalışmasına ve yaşayışına devam etmekte bulunuyor.

Meşhur İngiliz casusu asker ve rütbesi de albaydı.

Türk baş casusları da asker ve rütbeleri de albaydı.

Türk lavrenslerinin çalışma sistemleri İngiliz meslektaşları Mr. gibi ilmi incelikleri ihtiva ettiği iddîa edilemezse de zekâ, enerji ve harikulâde cesaret ve hayatı istihkar cihazlarında hiçde noksanlık yoktur. Bu sebepten casusluk aleminin sembolü mahiyetine yükselmiş bulunan lavrens ismi Türk baş casuslarına da âlem olarak verilmiştir..

KARAKOL CEMİYETİ

İtilaf devletlerinin kötü niyetleri iyice anlaşıldıktan sonra Akdeniz müstahkem mevki kumandanı Galatalı Şevket Beyin öncülüğü ile asgerî mahyetde karakol adıyla bir ihtilâl cemiyeti teşkiline karar verilmişti. Vatan ancak bu suretle kurtarılabilirdi, kalırsa düşmana bir harabe kalmalı idi. O zaman Mustafa Kemâl Papa da henüz Samsuna gitmemişti. Fethi Bey vasıtasıyla keyfiyetten müşarünileyhde haberdar edilmişti. esasen bu fikirde bütün kumandanlar, subaylar ve İstanbulun Türk ve Müslüman seknesi ittifak etmiş gibi idi Düşmanla iş birliği yapar gib görünen bazı münevverler de bu kanaate gelmişlerdi. Herkes de şahsî endişeden eser kalmamıştı. Fakat 600 senelik ecdad yadigârı ve Türkün kabiliyetinin senbolleri olan camiler, medreseler, mescitler, sebiller, müzeler, saraylar, kışlalar vesair mebanî gözden çıkarılamıyordu. Bunların mücadele sırasında yerle bir olacakları tabii idi. Artık Mücadeleden başka çarede kalmamış, daha ziyade beklenirse

bu çarede elden giderdin 5 Şubat, 1919 tarihinde İstanbulda Sul tanhamamında avukat Refik İsmail Beyin vazıhanesinde Galatalı Şevket, Kurmay Albay Kara Vasaf, Kurmay Yarbay Edip Strvet, Kafkas fırkası kumandanı Kemalettin Sami, askeri sevk kiyat müdürlerinden Binbaşı Ali Rıza, Avukat Refik İsmail, Samsun Tayyare Cemiyeti Müfettişi Baha Said Beylerin topladıklarını ve bu cemiyetin nizamnamesini tanzim etmekte olduklarını görüyoruz. (*)

Karakol Cemiyeti Nizamnamesi

Gaye

1 — Çoğunluğu Araplar teşkil eden yerlerden gayrı olan Türk topraklarından düşmanlar çıkarılacaktır. Bunun için de memleket bir harabe haline gelinceye ve bütün millet yok oluncaya kadar mücadele edilecektir.

Teşkilât

2 — Bütün teşkilât asgari mahiyette olacaktır Mücadele alenileşinceye kadar herşey gizli yapılacaktır.

Mahkeme

Azanın ekseriyeti tarafından seçilecek 3 kişi hainleri gıyaben yargılayacaktır. ve kararlar reisin tasdikinden sonra derhal infaz edilecektir.

İdamı Mucip Sebebler

A — Yukarıda verilen emirleri ifa etmemek, emirlerin ifası sırasında en yüksek fedakârlık ve basireti göstermemek cemiyetin nüfuzundan faydalanarak şahsî menfaat sağlamak.

C — Düşmanla el ele verip Türk ırkını imhaya çalışmak.

(*) Bu kuruculardan: Avukat Refik İsmail, Kara Vasaf, Edip Strvet Ali Rıza beyler bilahara Anadolu'dan mebus seçilmişlerdir.

D — Hayatı pahasına da olsa gerek düşmanlara ve gerekse akraba ve dostlarına cemiyetin sırlarını ifşa etmek.

Varidat

4 —

(*) Gizli bir surette askarî menbalardan ve yine gizli olarak hamiyet erbabının teberrularından faydalanılacaktır.

Mücadele alenileşdikten sonra bütün kaynaklara el ko-nabilecektir.

İdare

Cemiyeti reis temsil eder. Vatanın kurtarılması için gereken siyasî ve asgarî bütün tedbirleri alır. Kumandanlar ve mümessiller tayin eder, riyasete Akdeniz müstahkem mevki kumandanı Galatalı Şevket Bey tayin edilmiştir.

Heyeti Umumiye

5 —

Mühim hususlar umumî heyetce müzakere edilir ve ek-seriyetle karara bağlanır.

Muvakkat madde

6 —

Gizliliği muhafaza maksadiyle cemiyete başka aza kayıd edilmez, resmi nüfuzundan şahsî bilgi ve meharretinden faydalanılacaklar yardımcı sayılacaklardır.

Kurucular yukardaki nizamnameyi imzaladılar ve siyah bir Türk bayrağına sarılmış Kuranı kerime el basarak yemin ettiler.

Söz alan Şevket Bey,

“Beni reis yaptığınızdan dolayı teşekkür ederim. Tuttuğumuz yol pek kanlıdır. Fakat kurtuluş yoludur. Tarihte bi-

(*) Kaçakçılık ve saireye aid bir çok masraflar başka nam altında resmi dairelerce ödenmiştir.

zım gibi acı günler yaşamış başka milletler de vardır bunlardan mücadeleyi göze alanlar, ölmesini ve öldürmesini bilenler kurtulmuştur demiştir. Azim ve iman ile tunçlaşmış bu kahramanlar bizde öyle yapacağız der gibi başlarını sallamışlar. Ve toplantı mahallini kararını vermiş insanların metin adımlarıyla terk etmişlerdir.

Bazı Hakikatler

Bu cemiyetin kabul ettiği toprak bütünlüğü, bilhassa mebusan meclisinin ve sonraki B. M. Meclisi hükûmetinin de kabul ettiği şekildedir.

Zaten formül Türk büyüklerinin kafasında çok evvel kararlaştırılmış bulunuyordu gayet de basitti. Türk topraklarını ve halkını kurtarmaktan ibaretti. Cemiyetin ismi seçilirken iki manaya geleni kabul edilmişti.

1 — Düşmanları ve hainleri boğacak kara-kol

2 — Türklerin emniyetini sağlayacak ve onları bekleyecek karakol. Cezaları da bir tekdi. idam.

Cemiyet reisi derhal faaliyete geçmiş Balıkesirdeki kolordu kumandanı Yusuf İzzet, Bursadaki fırka kumandanı Bekir Sami İzmitteki fırka kumandanı Rüşti, Ankaradaki kolordu kumandanı Ali Fuad Samsun ve Sivasta bulunan kolordu kumandanlarından Refet ve Selâhattin Paşa ve Beyleri keyfiyetten haberdar etmiş ve vatanda mücadele azmiyle bir birlik tesis etmişti. Bundan sonra vatani kurtarmak gayesiyle teşekkül eden Erzurum müdafaayı hukuk mu-rahhası Jandarma Binbaşısı Kâzım, Garbi Anadolu reddi ilhak cemiyeti Murahhasları Vasıf Çınar ve merhum Eğitim Bakanı Necati ve Kocaeli Murahhası Sırrı Belli karakol cemiyeti ile irtibat tesis etmişlerdi. Artık düşmana tek mekanizma verilmeyecek ve mücadeleye hazırlanılacaktı.

Dahilde birlik tesis olunduktan sonra hariçten bir yar-

dımcı aramağa karar verildi. Siyasî vaziyete göre de bu ancak Rusya olabilirdi. Ve derhal muhabereye geçildi. O zaman Ruslar zayıf bir vaziyette idiler. Kafkasyada: Gürcüler, Ermeniler, Türkler müstakil halde idiler ve bolşeviklerle kaynaşmamışlardı. Hattâ zayıf Rus orduları Kırım ve havali-sinde bile hâkimiyet tesis edememişlerdi. Bu sebebden karakol cemiyetinin dostluk tesisi hakkındaki teklifi Moskovada derhal makes bulmuştu. Ve uzun bir muhabere neticesinde şöyle bir anlaşmaya varıldı. (*)

Ruslar, miktarı anlaşmanın imzası sırasında kararlaştırılacak miktarda altın ve mücevher ve esliş vereceklerdi.

Türklerde: Dostluk ve askerî ittifakı belirtmek üzere sembolik mahiyette bir kuvvetli (bir tabur) Kafkasyaya gönderecek ve Rusların emrine verecekti.

Bu ittifak o günün icaplarına uygun gibi idi. Her iki tarafta anlaşmadan faydalanacaktı. Türkler alacakları şeylerle ana vatandan düşmanları çıkaracaklar Ruslar da Türk dostluğundan faydalanarak Kafkasyada hakimiyetlerini kolayca tesis edeceklerdi. Moskova hükûmeti itilâf devletlerinin işgali altındaki İstanbula bu anlaşmayı imza etmek üzere sivil elbiseyi labis bir kaymakamla bir Binbaşî göndermişti. Bu murahaslar geldiği zaman Mustafa Kemal Paşa Anadoluya geçmiş Erzurum, hattâ Sivas kongrelerini akid ederek mücadelecî bir hüviyetle ortaya çıkmış bulunuyordu. Vatanı kurtarmak gayesiyle teşekkül etmiş bulunan karakol cemiyeti ve onu destekleyen Anadoludaki kumandanlar müşâ-rünileyhin etrafına toplanıverdiler. Hiç kimse şahsî menfaat ve şöhet kazanmak gayesini gütmüyordu. Dâvâ vatan dâvâsı idi ve bunun için de herşey feda edilmeli idi. Böylede yaptılar. Bu murahasları bir motörle Samsuna

(*) Sivas temsil heyeti reisinin ilk düşünüşü ve birinci plânı mütecellidane ve fakat fazla cüretkârane idi. Evvelâ zayıf Rusları vurarak, Türk birliğini kuracak sonra garbe dönecekti.

gönderdiler anlaşmayı müşarühileyh ile imza edeceklerdi. Ve bir şifre ile de istediği şartlar dahilinde anlaşmayı imza edebileceği bildirildi. Mustafa Kemâl Paşa böyle bir anlaşmanın memlekette sağlayabileceği faideleri takdir ediyordu. Fakat Sivasa gelmeden evvel Erzurumda kalmış şark ahvalini yalından tetkik etmişti. O cepheden gelebilecek bir tehlike yoktu. düşmanları Garplilere karşıda Bolşeviklerle anlaşmayı siyasi bir koz olarak kullanabilirdi. Anlaşmanın sağlayacağı fayda bu silâhtan kuvvetli olacağı şüpheli idi. Bu sebepten Sivas heyeti temsiliye reisi misafirleri gayet dostane karşılamış, Hükûmetin teşkili vesaireyi ileri sürerek anlaşmanın imzasını geri bırakmıştı. Atatürkün görüşlerinin ne kadar isabetli olduğunu gelecek isbat etmişti. Bilhassa evvelâ zayıf olduklarını bildiyi Ermenilerle badehu Gürcülerle muahede yaptıktan ve Garplilerin de mücadeleden başka türlü yola gelmeyeceklerini anladıktan sonra Moskova muahedesini yapmıştı. Bunun zamanını karakol cemiyetinin hazırladığı tarihi bir hakikattir. İzmirin Yunanlılara verileceği de öğrenilmişti. Bu sırada mücadelesi fikirlerin halk tabakalarına yayılmağa karar verildi. biraz sonra da bu müessif hâdise tüyler ürpertici bir şekilde meydana geldi. Hem İzmir işgal olunmuş, hem de masum halkdan bir çokları öldürülmüştü. Cemiyet azasından Baha Said gayet natuk ve şeyh kıyafetlerinde bütün Asya'ya dolması bir idealistdi. Mumaileyh kendisini seven hocaları Kemâlettin Sami Bey Türk münevverleriyle, Şevket Bey gazetecilerle ve bilhassa Süleyman Nazif Beyle temasa geçtiler. Diğer ana ve bunlara katılan vatanperverler de İstanbul Türk Müslüman seknesi üzerinde icap eden propaganda yapmalarını istedi. Türk Matbuatı da heyecanlı yazılar ya-

Bir Cihanî Cemiyet ve general Kazım Kara Bekir'in gönderdiği müceddî şifreli telgraflar, üzerine birinci pilin geri bırakıldı. Çünkü ikinci bir muhasemat kapısının açılması tehlikeli görülmüştü.

zarak halkı galeyana getirdiler. Bunların en ateşlisini Süleyman Nazif Bey yazmıştı. Bu, içleri paralayan bir feryadname idi. Artık halk mitingler için hazırlanmış bulunuyordu.

İlk toplantı Fatih meydanında yapılacaktı. İzmir Türk kalacakdır diye yazılı rozetler hazırlandı ve dağıtıldı. 19/Mayıs/1919 günü halk akın akın sahayı doldurmağa başladı. Hatipler; Efelerin İzmiri yabancı ellerde bırakmıyacaklarını belirttiler. Yapılan haksızlıkları, zulümleri pek ateşin bir şekilde protesto etdiler. Fransızların dışı kahramanı Jandarka benzeyen Halide Edip, kendine has zarif tavırlarıyla vatanın kurtulacağı hakkındaki inancını, kalbindeki mücadele ve ihtilâl ateşini bir lav gibi halkın kalbine akıttı. Ve ruhlarını tutuşturdu. İkinci miting için daha ziyade hazırlanıldı. Bu sefer de Sultanahmed meydanında yapılacaktı.

23/Mayıs/1919 günü bütün dükkânlar kapandı. Her taraftan sel gibi akan halkla meydan ve civarı doldu. Münâkalât durdu. minarelere Siyah Türk bayrakları asılmıştı. Sultanahmed ve Ayasofya minarelerinin yirmi şerefesinden güzel sesli hafızlar hep birden selâ vermeye başladılar. Hıristiyanların ölüm halinde kiliselerinde çan çaldıkları gibi islâmlar da kendilerine mahsus usullerle böyle acı haberleri minarelerden halka bildirirler. İşte selâlar, İzmirde öldürülen müminleri İstanbuldaki din kardeşlerine bildirmek için veriliyordu. Hafızların çokluğu da şehid edilenlerin pek ziyade fazla olmasından ileri geliyordu. Müslümanlar böyle elemli günlerinde kendilerine yardım etmesi için topluca tanrıya yalvarırlar. Bu kalpleri birleştirir ve berkleştirir. selalar bittikten sonra hep bir ağızdan tekbir getirmeye başladılar. Yüzbinlerce insanın “üç defa tekrarladıkları” Allahü ekber allahü ekber lâilâhe illâllahü vallahü ekber Allahü ekber ve lillahül hamd nâdialarıyla İstanbul afakı inlemeye başladı. Qüm korkuları ve dehşet saçan bu mühip vaveylardan mestevliler korktular. Tayyarelerini uçurmağa, makineli tüfekleriyle köşe başlarında mevzi almağa başladılar.

Onlarda biliyordu ki bu haykırışmaların bir mânası da biz varız ve var olduğumuzu pek yakında size göstereceğiz. Demekti bu da bittikten sonra hatipler: parça parça edilen ana vatanın haline mi yanalım öldürülen kardeşlerimize mi ağhıyalım? diye feryad etmeye ve dövünmeye başladılar. Genç Üniversiteliler bu matemî toplantıya siyaha boyadıkları Türk bayraklarıyla katılmışlardı. Son sözü onlar söylediler ellerindeki siyan bayrakları kızıla boyayacaklarına yemin ettiler. Mitingte bulunan genç subaylarda halkda buna katıldı. ve bir müddet sonra bu toplantının hatırası olarak koyunlarında sakladıkları bu siyah bayrakları anadolu muharebelerinde ya kendi veya düşman kanlarına bulayarak sözlerini yerine getirdiler. Bu suretle karakol cemiyeti de ihtilalci fikirleri yaymağa muvaffak oldu.

2 c. İSA VE HAVARİLERİ

Şimdiye kadar insanların meçhulü olmakla beraber ideallerini yaymak için dünyaya iki İsa gelmiş, ve her ikisi de pek çok ıstırap çekmişlerdir.

Birinci İsa'yı bilindiği gibi havvarileri müdafaa edemediklerinden Yahudiler çarمیha germek suretiyle öldürülmüşlerdir.

Fakat ikinci İsayı düşmanları vatanından kaldırıp çok uzaklara götürdükleri halde dostları onu kurtarmışlardır.

Keza birinci İsa yanağına tokat vurana karşı ikinci tokadı da vurması için diğer yanağını çevirecek kadar barışçı idi..

Fakat ikinci İsa, tabancasıyle nişan tahtalarına ismini yazacak kadar atıcı, kılıç kullanmakta ata binmekte pek mahir bir silâhşordu. Ve vatanını kurtarmak için de bütün dünyayı ateşe verecek kadar koyu bir ihtilalci müthiş bir mücaleci idi. Birinci İsa'nın havvarilerinin adedi kendisiyle beraber 13 oluyordu halbuki bu rakam uğursuzdu (Hiris-

tiyanların inancına göre) bu sebepten dolayı da İsa yakalanmışdı.

Kader İkinci İsa bu talihsizliğe uğramasın der gibi havvariyununun adedini yedi yapmıştı. İslâm tarihlerinde vatanlarına faydalar sağlayan üçler, yediler, kırklar vardı ve bu rakam da onların inancına göre uğurlu idi.

Birinci İsanın havvarilerinin isimleri: Pierre André, Jaques Jean, Borthélemy, Philippe, Thomes, Mathicu, Jaques Jude, Simon ve Judas, Mathiasdı.

İkinci İsanın havvarilerinin adları da Yakup, Yusuf, Harun, Davud, Süleyman ve Musa idi.

Birinci İsa Hıristiyanların inancına göre Allahın oğlularının akidesine göre oğlu değil diğerleri gibi kulu ve fakat sevgili Peygamberi. Yani her ki inanca göre de aizzeden biri.

Ya ikinci İsa kimdi?

Bu da yukarda adı geçen ihtilal (Karakol) cemiyetinin reisi ve peygamber isimli havvariyunuda kahraman arkadaşları idi. Gizliliği temin etmek için müstear nam almışlardı.

Türklerin İsasına sordum. Niçin Türk ve Müslüman isimleri almadınız?

Dikkat nazarı çekmemek için diye cevap verdi.

Evet ihtilal cemiyetinin başı İsa yerine meselâ Muhammed azalarına da Ebubekir, Ömer, Osman, Ali veya Yıldırım, Yavuz, Cengiz, Attila gibi müslüman ve Türk büyüklerinin adları verilse idi bu belki islâm ve Türk hissiyatına daha uygun düşerdi. Fakat kara günlerin ihtiyat tedbirlerine her halde muvafık olmazdı.

Anadoludaki kumandanlarında böyle müstear isimleri vardı. Atatürkünkü Nahdu. ve bu adları karakol cemiyeti vermiş ve kendilerine bildirmişti.

Mücadele kuvvetleri

1 — Gerek Anadolu'daki ve gerekse İstanbul ve civarındaki birliklerin kadroları ikmâl edilecekti. İstilâ olunan yerlerde ayrıca mahalle teşkilâtı yapılacaktı. Aynı zamanda Türk unsurunu korumak ve anadolu ile irtibatı temin etmek için sivil çeteler teşkil olunacaktı.

2 — Anadolu'daki kıtaatı kuvvetlendirmek için İstanbul depolarındaki silâh cephane malzeme ve saireyi sevk etmek için bir kaçakçılık bürosu.

3 — gerek İstanbul'daki hükûmetin ve gerekse müstevlilerin kararlarını, öğrenmek ve casuslarıyla mücadele etmek üzere de bir istihbarat şubesi

4 — Türklerin haklı isteklerini yaymak için bir propaganda servisi meydana getirilecekti.

Şehzadebaşı'daki Kafkas fırkası,

Üsküdar'daki Etfaiye taburu

Üsküdar'daki Jandarma taburu

Müstahkem mevki kıtaatı

Maltepedeki binicilik mektebi

Ve diğer askerî birlikler

İstanbul hükûmetine bağlı gibi görünmekle beraber Karakol cemiyetinin emrinde bulunuyorlar verdiği emirleri büyük bir istekle yapıyorlardı.

Çok kısa zamanda bu teşekküller kuruldu.

Mahalle teşkilâtı

İstanbul 4 mıntıkaya ayrılmıştı.

Birinci mıntika İstanbuldu.

Kumandanlığına kaymakam Muğlalı Mustafa Bey yardımcılığına kaymakam hafız Besim Bey.

İkinci mıntika Beşiktaştan Rumeli Boğazına kadar.

Kumandanlığına Binbaşı Çopur Mustafa Bey yardımcılığa eski Resne kadısı Halil İbrahim Bey.

Üçüncü mıntıka Bakırköy ve havalisi.

Kumandanlığına Maltepe binicilik mektebi kumandanı Paşabahçeli Şükrü Bey.

Dördüncü mıntıka Üsküdar havalisi idi.

Kumandanlığa etfaiye tabur kumandanı Binbaşı Ortaköylü Mehmed Bey yardımcılığına Yüzbaşı Remzi Bey tayin olunmuştu bunlar da süratle bucak onlar da ocak teşkilâtı kurmuşlardı.

Gizli gizli istimzaçlar istekle kabul olunuyordu. Kısa zamanda dögüşeceklerin ve teşkilâta girenlerin adedi pek ziyade artmıştı. Ve kırk bini bulmuştu.

And İçme

Gizliyi muhafazaya son derece de itina ediliyordu. Bu sebepten dövüşmeye razı olanlar savaş emri alan bir çete gibi vazife icabı bir araya gelmedikçe yekdiğerini bilmiyorlar hattâ bucak ve ocak reisleri ve bu vazifeyi üzerlerine alan subaylar da ancak bir üst derecedeki amirlerini tanıyorlardı.

Cemiyete girdikten sonra tehlif yerlerinde birer birer and içilirdi. Bu merasim karakol cemiyeti erkânının tahlifi sırasında yapıldığı şekilde olurdu. Türklerin müsbet ilimlere aşına olanların büyük bir ekseriyeti de manevî inançlara bağlıdır. Bu sebepten Allahın kitabı üzerine el basılarak yapılan yeminin büyük tesiri olmuştur.

Kaçakçılık

Servisin şefi (*) ihtilâl cemiyeti merkez heyeti azasından

(*) Karakol cemiyeti bir ihtilâl derneği olması hasebiyle bazan ihtilâl cemiyeti şeklinde yazılmışdır.

ve askeri sevkiyat müdürlerinden Ali Rıza Beydi.

Hizmet sırasında Harbiye Nezareti Harbiye dairesi reisi Kurmay Binbaşı Naim Cevad, esliha şubesi müdiri Cemal (emekli general) Harbiye nezareti zat işleri müdürü Şevket ((müteveffa general) Muğlalı kaymakam Mustafa (müteveffa ordu komutanlarından) müstesna yardımlarda bulunmuşlardır.

Sevkiyat müdürlreinden Binbaşı Arap Mehmed Ali, Saraçhane deposu müdürü Binbaşı Haki Beyde bu vatanperverler arasındadır. Ve bunlar Ali Rıza Beyin şahsen temas ettiği şahıslardı yani başladı bu hizmet şeflerinin emrindeki subay ve erler de kara gün kahramanları meyanına dahildir.

Teşkilatın iki şubesi vardı.

A — İnsan kaçakçılığı ile iştigal edenler

B — Ešliha ve malzeme kaçakçılığı ile meşgul olanlar.

İnsan kaçakçılığı

Milli ordunun silâh ve cephaneden ziyade subaya kumandana, teknisyene ihtiyacı vardı ve eski Osmanlı ordusunun menubları da İstanbulda toplanmış bulunuyordu. Bunları sevk etmek lâzımdı.

Evvelâ bu, güç olmuyordu. Anadolu istediği subay ve komutanların isimlerini bildiriyor. Cemiyet reisi bunu servis şefine havale ediyor oda Harbiye nezareti zat işleri müdürleriyle temas ediyor. Bu subayların Anadoluya tayinleri yapıyor harcerahları veriliyor. Vapur ve Trenlerle sevk olunuyordu.

Fakat müstevliler biraz sonra uyanır gibi oldular. Ve Anadaluya subay gönderilmesini men ettiler. Cemiyet bu iş için gayet piratik ve iyi neticeler veren çareler buldu. Ve İstanbuldaki kıtaat kumandanları bilhassa müstahkem mevki kumandanı kaçırılacak subaylara hizmetini bitirmiş olan as-

kerlere verilen terhis tezkerelerinden vererek sivil kıyafetle sevke başladı. Seyfi (Sabık Gümrük Muhafaza Kumandanı General) (*) Kâzım Orbay Saffet (**) Arikan General Kâzım Özalp (***) bu suretle sevk olundular hepside silâhlı kuşçu Eşrefin kırk kişilik çetesi de bu sırada gönderildi. Din adamlarımızdan şüphelenilmediği için hocalar seyahatlerine serbestçe devam ediyorlardı. Derhal bundan faydalanılmaya karar verildi. Kaçırılacak subaylara saç sakal koyuvermeleri emir olundu. Hoca kıyafetlerine sokuldu. Bunlar ellerinde tesbih dillerinde tehlillerle kolayca Anadoluya geçtiler hattâ yollarda düşmanlardan saygı bile görüyorlardı.

Mühim şahsiyetlere daha fazla ihtimam ediliyor millî kuvvetlere teslim edilerek muhafaza altında gönderiliyordu.

Düşmanın takip ettiği veya şüphelendiği subayları saklayacak yerler temin olunmuştu. Suadiye o zaman pek تنها bir muhitti burada bulunan topçu Rıza Beyin hanesi ve merdiven köyündeki beктаşi tekkesi saklanma yerlerinden bazılarıydı. General Seyfi, General Kâzımı hoca kıyafetine sokarak Suadiyede epey bir müddet saklamak zarureti hasıl olmuştu.

Teşkilat insan kaçakçılığında tamamen muvaffak olmuştu. Hatta Atatürkün mesai arkadaşlarından bazıları ez cümle İsmet İnönü ve Mareşal Fevzi Çakmak bu teşkilât vasıtasıyla ana vatana isal olunmuştu.

Silâh ve Malzeme kaçakçılığı

Muteber Tüccarlardan İsa Beyin son zamanlarda ticaret

(*) Sabık Genel Kurmay Başkanı.

(**) Sabık muarif vekili

(***) Sabık Millî Müdafa Vekili

işleri pek ziyade gelişmiştir. Anadoludan mal almağa gelenler mumaileyhden kendilerine delalet etmesini rica etmektedirler. Konya tüccarlarından İhsan... de bu maksadla İstanbula gelmiş ve İsa Beyi ziyaret için sabahın erken saatlerinde fındıklıdaki Faik Paşa konağına şitap etmiştir. Kapıyı oldukça yaşlı bir erkek açar ve ne istediğini sorar. Mumaileyh mal almaya geldiğini elindeki tavsiye mektubunu vererek kendisini Nuh beyin gönderdiğini ve delaleti için İsa Beye rica edeceğini söyler karşılıyan şahıs mektubu alarak İsa Beyin bir iş için biraz başka yere gitdiğini fakat yakında geleceğini iki gün sonra aynı saatte gelmesini söyler.

İki gün sonra ziyaretçiyi konağın kapısından içeri girerken görüyoruz. Hizmetçi mumaileyhi İsa beyin odasına götürür. Bir yazı masasının önünde oturmuş olan namli tüccar önündeki bazı kâğıtları tetkik etmekle meşguldür. misafire hoş geldiniz buyurun oturun diye yer gösterir.

Biraz sonra: İnsanın içini okuyan bir şua gibi parlak ve çararlı gözlerini muhatabının gözlerine dikerek: Hakiki mesleğini, ismini ve İstanbulda akrabaları olup olmadığını şimdiye kadar nereelerde kaldığını kimlerle görüşüğünü sorar. Ziyaretçi: subay ve isminin İhsan olduğunu Üsküdar'da Sultantepeci imam sokağındaki 4 numaralı hanede kaldığını ve iki gün içinde ziyaret ettiği diğer akrabalarını söyler. İsa Bey bu sırada dikkatle önündeki kâğıtlara bakmaktadır. Hani iki gün evvel İhsan gelmişti de İsa Bey olmadığından avdet etmişti. İşte o zaman hiç haberi olmadan takip edilmiş nereye gittiği nerede kaldığı şüpheli bir şahıs olup olmadığı tahkik edilerek şefe rapor verilmiştir. İşte İsa Beyin dikkatle tetkik ettiği bu raporlardır. Subay belki İstanbula gelebilmek için âmirlerine kendini fedakâr bir şahıs gibi göstermiştir. Vaziyetinin bir kere daha incelenmesi lâzımdır. Bu da yapılmış olduğundan şefe artık karşısındakinin itimad edilebilir bir kimse olduğuna kanaat gelmiştir. Çocuğum diye söze başlar. Hem sıcak, hazin, hem de korkunç ve esrarlı bir ada ile: vata-

nımız, düşman askerleriyle, casuslariyle doludur. Gizliliği temin ve idame edebilmek için pek ziyade ihtiyatkâr hareket etmemiz icap ediyor. İşte önümdeki kâğıtlar ajanlarımızın yaptıkları tahkikat raporlarıdır. Seni senden daha iyi biliyoruz. Yaralı vatanın imdadına koşacak yüksek karakterde bir subay olduğunu anladık. Artık sende İstanbul ihtilal cemiyetinin emrine girmiş bulunuyorsun. Ve bizimle beraber çalışacaksın. Nizamnamemize göre: vazifenin ifası sırasında azamî fedakârlık basiret ve itinayı göstermeyenler, gördüklerini bildiklerini düşmanlara ve hatta en yakın akrabalarına ifşa edenler, şahsî menfaat sağlamak isteyenler idam olunur. Suçlular hiç haberleri olmadan ya kafasına bir demir vurularak veya göğsüne bir bıçak saplanarak öldürülür. Bunları seni ziyade teyakkuza sevk etmek için söylüyorum. Vatanımızı ancak bu suretle kurtarabileceğiz." Bir mazrufu uzatarak bunu sevkiyat müdürü Binbaşı Ali Rıza Beye verin artık onunla çalışarsınız. der. Görüşme hitam bulmuştur. Subay ayağa kalkarak kumandanı selâmlar ve "çalışırken son derece fedakâr ve dikkatli olacağım ve canını verip sırlarımı vermeyeceğim ve mazufu Binbaşı Rıza Beye vereceğim diye" aldığı emri tekrar ederek odadan çıkar. Ve Rıza Beyi bulmağa şitap eder.

Genç Subay aldığı vazifenin tehlikeli olduğunu pek âlâ biliyordu fakat bu kadar korkunç ve esrarlı olacağını da hiç tahmin edememişti. Artık hayatı bir kıl üzerinde bulunuyor. Düşman casuslariyle kendi fedâilerinin görünmez tecessüsleri arasında çalışacak ve iki ateş arasında bulunacaktır. Titremekten kendini alamaz. Son derere ihtiyatkâr olmağa karar verir. Artık gezmeyecek, arkadaşlariyle görüşmeyecek, akrabalarını gayet seyrek ziyaret edecek ve evde de

çok konuşmayacak merdümگیرiz olacak bütün bunları rahatsızlık dolayısıyla yapıyor gibi göstererek.

Şefin verdiği mektubunun üzerinde: Tüccardan Yakup Be-ye ve içinde de Nuh Beyin tavsiyesiyle gelen hamil verekaya alacağı mallar hakkında tavassutta bulunmanızı rica ederim demekte ve tüccardan İsa imzasını havi bulunmaktadır. Subay elindeki tavsiye mektubu ile bu defa Yakup Beyi görür. Mümaileyh Pehlivan yapılı fakat bir ilim adamı gibi munis ve mütevazi görünmektedir. İsa Beyin imzası kendisini tatmin etmiştir. Okşayıcı bir sesle peki yavrum. Yarın subay elbiseni giy ve beni Harbiye nezareti Harbiye dairesi koridorunda bekle der. Ve ertesi gün bir Binbaşı üniforması giymiş olarak gelir beraberce Harbiye dairesi reisi Naim Cevad Beyin yanına giderler. Mümaileyh odasında yalnızdır ziyaretçileri hararetle karşılar. Ali Rıza Bey Subaya ihtiyaçlarınızı Beyfendiye bildirin. Naim Cevad Beye de kuzum kardeşim pek mühim işlerim var bana müsaade edin diyerek odadan çıkar. Kibar ve son derece sevimli Kurmay misafirine yer gösterir ve nerede teşerrüf etmiştik der.

Subay Niğdede II ci fırka kumandanı Mümtaz Beyin hanesinde diye cevap verir. Evet. Hâdiselerin hiç biri tesadüfe bırakılmamıştır. Herşey inceden inceye tetkik edilmiş sağlam esaslara bağlanmıştır. Karakol cemiyetinin bir mümessili Sivasdaki Mustafa Kemâl Paşayı ziyaret etmiş kaçakçılık işi planlaştırılmış fırka ve kolordu merkezlerinde İstanbula gönderilecek subaylarla Naim Cevad Bey tanıştırlmıştır.

Kurmay sorar:

İhtiyacınız efedim?

Subay, 4 bin 98, beş bin 88, 12 makineli, 100 kısa diğer ihtiyaçları şifreli telgraflarla bildirecekler. diye cevap verir. Kurmay rakamların esrarını bilmektedir. Bunlar, 4 bin 98 mo-

deli, ve 5 bin 88 modeli silâhların mekanizmaları demektir. Makinalı makineli tüfek kısada süvarilerin kullandıkları mavzerin kısası (filinta) demektir.

Naim Cevad Bey (*) defterine bakarak bunları Maçka kıyasındaki depodan temin edeceğiz yarın erken arkadaşlarımızla depoya geliniz der..

Ertesi günü subayı kıtasından getirdiği bir çavuş bir onbaşı ve verilen yardımcıları silâh deposunda çalışırken görüyoruz. Ayırdıkları sandıkları kapıya yakın bir yere istif etmektedirler. Ve bâzı sandıklara da döküm halinde bulunan mekanizmaları modellerine bakarak yerleştiriyorlar. Nihayet birkaç gün içinde ekip vazifesini bitirmiş ve keyfiyeti de Ali Rıza Beye haber vermiştir. Şimdi bunlar Sirkecedeki sevkiyat deposuna nakil olunacaklardır. Sabahın erken saatlerinde birçok arabalar kışlanın önüne gelmeye başlamışlardır. İstanbuldaki kıtaat da bu kadar nakil vasıtası kalmış mı idi? Belli. Bazılarının tekerlekleri fazla çamurlu atları ve arabacıları da yorgun en uzaklarda bulunan kıtaatin arabaları. Herşeyi bırakmışlar.. Mühim olan iş yerine koşmuşlar. Harp sıralarında bile bu kadar sürat ve birlik yoktu. İhtiyatî tedbirlerin birisi de işleri süratle yapmaktır.

Mehmedler bu sefer de koşar adımlarla koca sandıkları kuş gibi arabalara taşınmaktadırlar. Herkes sanki bir cenaze merasiminde imiş gibi mahzun ve endişeli durmuyorlar, konuşmuyorlar sadece çalışıyorlar. Kapalı sandıkların içindekileri bir kısmı bilmiyor amma hisleri çok kuvvetlidir. Tehlikeyi her halde hissetmişlerdir. Fakat bu bakışların tehlike ve düşman karşısında süratle değiştiğini ve hiç bir şey bilmiyormuş gibi pek ziyade saflaştığını ileride göreceğiz

(*) Son derecede güzel ve bilgindi. Aynı zamanda his ve arzularını tamamiyle saklayabilen ateşin bir ihtilâlcı idi çok güç şartlar içinde vatanına müstesna bir şekilde hizmet etmiştir.

Türklerin gizli silâhlarından biri de budur. Bunu o kadar güzel yaparlar ki değil düşmanlarını bazen kendi subaylarını bile kandırırılar. En kısa zamanda işler bitirilmiş ve malzeme nakil olunmuştur. Subay bu defa da ekibi ile bu depoya gelmiştir. Burada da başka bir faaliyet var. Ustalar ellerinde keser, testere ile mütemadiyen sandık yapıyorlar. Ve birbirine benzemesi için de tahtaları ölçerek kesiyorlar. Yapılan sandıkları diğerleri hemen alıyor ve içlerine nal, mih, karavana, potin, elbise ve saire koyuyorlar. Sandıkların ağızlarını çivileyip demir şeritlerle çemberliyorlar ve tartıp üzerlerine kilosunu, Malın cinsini zayıyorlar. Sıra Maçkadan gelen malzemeye geldi. Onları da diğerlerine benzeyen sandıklara koydular ve üzerlerini de diğerleri gibi nal, mih, karavana diye yazdılar yalnız kaçak eşya sandıklarına subayla ekibinin bileceki şekilde aynı boya ile küçük birer işaret koyuyorlar. Sevk pusulaları her şey hazırlanmıştır. İstanbuldaki Harbiye Nezaretinden Konyadaki kolorduya ihtiyacı olan askeri malzeme gönderiliyor buda mütareke şartlarına muhalif deyildi?

Tarihte iyi barış şartları ileri sürüp hasmine silâhını bıraktırdıktan sonra ahidsikenane harekette bulunanlar görülmüştü. Fakat böyle bir hareketi itilaf devletleri gibi birçok devletlerin el ve ağız birliği ile yaptıkları görülmemiştir. Bu sebepten merd karakterli Türkler Mondurus mütarekesinin pek sert olmayan maddelerine inanarak mücadeleyi bırakmışlardı. Kısa zamanda feci şekilde aldatıldıklarını anladılar. fakat artık iş işden geçmiş bulunuyordu. hileye hile ile mukabele ederek kalkınmağa çalışmaktan başka çare kalmamıştı işte siyasi mesuliyet taşıyan generallerimizin kaçakçılığı bildikleri halde bilmiyor görünerek kaçak eşyayı askerî eşya diye sevk etmelerinin ve resmen yalan söylemeğe mecbur olmalarının sebebi budur. Hile muvaffak olmuştu. Ertesi gün malzeme mavnalara doldurulmuş kuvvetli bir romorkörle Haydarpaşaya oradan da vagonlara yüklenerek hiçbir arıza-

ya maruz kalmadan sevk olunmuştu. Subay bu defa da bir tavsiye mektubu ile Şehzadebaşındaki Kafkas fırkası kumandanına gönderilmiş ve istirhamı üzerine şu şekilde şifreli bir telgraf hazırlanmıştı. Niğdede II. ci firka kumandanlığına: 88, 76, 65, 44, 53, 24 gibi birçok rakamlardan sonra altında Kafkas fırkası kumandanı Kemâlettin Şami yazısı imzası vardı. Bunun hal olunmuş şekli şöyle idi: 5 bin 98, 4 bin 88 modeli mekanizma ile 12 makineli tüfek ve 100 filinta diğer askeri eşya ile bu günkü marşandizle Konyadaki kolorduya sevk olundu. Yeni ihtiyacın süratle bildirilmesini istirham eyler ellerinizden öperim İhsan Bey.

4 gün sonra da Niğdeden şöyle bir şifreli telgraf gelmişti. İstanbulda Kafkas fırkası kumandanlığına.

44, 56, 78, 69, 23, 34, 11 c: firka K. Mümtaz..

Bununla hal olunmuş şekli şöyle idi.

İhsan Bey, sevk ettiğiniz mekanizma ve sairinin salimen Konyaya vasıl olduğu şimdi kolordudan bildirildi 4400 98, 5 bin 88, 8. 7/5 santimetrelilik kurup top kanasiyle 14 makineli türengi serian sevk ediniz gözlerinizden öperim.

II. "Fırka K. Mümtaz"

Subay tekrar Cevat Beyi ziyaret ettikten sonra yine aynı depoda faaliyete geçti. İkinci parti de aynı usullerle hazırlanarak aynı yollardan Haydarpaşaya nakil olundu. Eşyaların vagonlara yerleştirilmesi esnasında ilerde bulunan gözcüler tehlike işareti verdiler. Ve tabanca ile müsellah 2 düşman askerinin geldiği görüldü. Subay bir sümürge zabiti gibi mu-

(*) Kurtuluş mücadelesine komutan olarak katılmış ve vatani iğir birçok keşifler yapmıştı. Zafere'den sonra büyük elçi olarak bulunduğu Berlinde vefat etmiş kahramanlığa hayran Almanlar tarafından bu eşsiz kahramanın müvazzam bir cenaze merasimi yapılmışdır.

tabasbıs hareketlerle askerleri karşıladı. Tercüman efendilerinden de magrurdu. Muhakkirane subayı süzdü. Sen ofiser misin diye sordu. Evet cevabını aldıktan sonra da tevkif eder gibi alıp götürdüler. Kader birliği ile tek vücut haline gelen bu insanlar sanki hançerlenmiş gibi acı duydular. Fakat elemlerini gizlediler ve hiç bir şeyden haberleri yokmuş gibi çalışmalarına devam ettiler. Hisleri donmuş gibi idi zaman mefhumunu da unutmışlardı sadece bir makine gibi gidip geliyorlardı.

Nihayet subay görüldü. Siması ve bakışları tıpkı onlarınki gibi mütevekillane idi. Fakat iş yerindekiler bu masum bakışların mânâsını biliyorlardı. Demek tehlike atlatılmamıştı.

10/Aralık/1950 tarihli Cumhuriyet gazetesinin millî mücadeleye aid bir hâtıra sütununda silâhlar kaçırılırken makalesinin son satırlarında bu hâdise şöyle tasvir edilmiştir.

İşgal kuvvetlerinden bir askerle bir tercüman geldi ve ofisiye diye kolumdan tutarak komutanlarının yanına götürdüler. Bu subay tercüman vasıtasıyla: Bu silâh ve cephaneleri nereye gönderiyorsunuz? Kimden emir aldınız? diye sordu.

Silâh ve cephaneye demesinden hakikati bilmediğine intikal ederek, “ben Padişahın hocasının oğluyum. Sultan taraftarıyım. Bu sevk ettiğim şeyler de yalnız nal, mih, karavana, matara ve elbise gibi eşya vardır” diye cevap verdim. İnanmadı. Çavuşuna sandıkları muayene etmesi için emir verdi. Odadan çıktık. Onlar kerpeten ve keser getirmeye gittiler bende eşyaların başına döndüm. İlk defa kaçmak ve nefsimi kurtarmak hatırıma geldi. Derhal vaz geçtim. “Ya eşyaları da kurtarırım veya ölürüm diye düşündüm” ve sonra da kurtarma çarelerini aramağa başladım. Bulmuştum. Bu işlerde çalışmak üzere fırkadan Mıdurnulu Eşref çavuşla Niğdeli Rasim onbaşıyı getirmiştim. Çavuşuma mavunaların başında olan Rasim onbaşıya söyle sandıklar ecnebi askerleri

tarafından şimdi muayene olunacaklar katiyen kaçak eşya sandıklarını vince vermesin dedim. Çavuş anladım diye cevap verdi ve mavnaların bulunduğu tarafa doğru koşarak gitti. Artık müsterihtim. vince kaçak eşya verilmiyordu. biraz sonra ecnebi askerleri ellerinde kerpetin ve keserlerle geldiler. Kendilerini sükûnetle karşıladım o esnada her nasılsa vinçteki sandıklardan birkaç tanesi yere düşüp parçalandılar büyük katana nalları etrafa yayıldı vinçden inen diğer sandıkları da onlar kırdılar ve içindeki askerî eşyayı gördüler tamamlar gibi başlarını salladılar ve çekilip gittiler. Bizde vatanımızı kurtaracak on binlerce mekanizma ve 14 makineli tüfeği bu suretle kurtardık. Ve derhal Konyadaki kolorduya sevk ettik. Burada sandıkların tesadüfen düştüğü yazılı ise de müsabakaya girebilmeği sağlamak için böyle yazılmışdır. Çünkü hakikati bildiren ilk yazı belkide mübalagali sanılarak yayınlanmamışdı. Hakikat şöyle idi. Ecnebi askerleri vagonlardaki sandıkları açmak istiyorlardı. Dikkati vinç tarafına çekmek için (tesadüfen düşmüş gibi,) sandıklar subayın emriyle düşürülmüştü. Bu gürültü üzerine subay ve yanındakiler yapmacık bir telâşla o tarafa koşular hasimleri de onları takip etti bu suretle vinçten düşen sandıkları muayene ettiler. Fakat bundan sonra trenle kaçak eşyanın nakli durduruldu. Subay mütebakisini Takalarla Müdanyaya oradan da Nideye sevk etti. (*)

Ara sıra yakalananlar oluyordu. Millî dâvâya bağlı ve herşeyi bilen generaller bunlarla kendilerinin ilgileri olmadığını ve para kazanmak maksadiyle yapıldığını söylüyorlardı. Bidayete kolay gibi görünen Türkiyeyi parçalamak işi güçleşmeye başlamıştı. Bu sebepten müstevliler ister istemez buna inanıyorlardı. Ve kaçakçılıkta gelişen bir hızla devam ediyordu.

(*) Çetelerin, bilhassa Bulgar Sadık çetesinin bir vazifesi de Anadoluya cephane nakil etmekdi.

İSTİHBARAT

3. şübeye ayrılmıştı. 1 - Matbuat. 2 - Propaganda. 3 - Casusluk.

MATBUAT:

Şefi İleri gazetesinde aynı zamanda muharrir olarak çalışan ve kaçakçılık şefi olan Ali Rıza Beydi. Süleyman Nazif Beyin samimi dostu olan ve bütün teşkilâtın başı bulunan Şevket Bey de mumaileyh yardım ediyordu.

İstanbul gazetelerinin bir ikisi müstesna olmak üzere ekserisi millî dâvâyı tamamen benimsemişler ve mücadeleye atılmışlardı. Süleyman Nazif, Yunus Nadi, Ebüzziya zade Velid, Celâi Nuri Yunis Nadi bu fedakâr insanların en mütecellidleri idi. Müstevililerin yaptıkları haksızlıkları protesto ediyorlar haîkı metingler yapmağa teşvik ediyorlar, her türlü tehlikeyi göze alarak mücadele ruhunu yayıyorlardı. Düşmanın avucu içinde bulunan bir yaratığın gösteremeyeceği hayatiyeti gösteriyorlardı. Hele Süleyman Nazifin, İstanbulun bazı taşkın unsurları tarafından tertiplenen pandominada Fatih Sultan Mehmet rolünü alan Fransız generali Desperi hakkında neşir ettiği yazı pek hakaret amizdi. Muharriri bunun için idam bile etmişlerdi. İtilaf devletleri yavaş yavaş uyanık bir millet karşısın da olduklarını anlamağa başladılar. Fedakâr matbuat müntesiplerinden bir kısmını maltaya sürdüler. Bir kısmı da mücahadesine Anadolu da devam etmek üzere Ankaraya gitti ve İstanbulda kalanlar kısa bir zaman susdularsada tekrar eski mücadelerine devam ettiler.

PROPAGANDA:

Bu şübebin şefi müteveffa Berlin büyük elçisi ve o zaman İstanbulda Kafkas fırkası kumandanı bulunan kahraman Kemâlettin Sami idi. Derhal münevverlerle temasa geçti. Bunlar ruhan ve hissen mücadeleye hazır durumda idiler Düzenli bir şekilde bir kısmı İngilizler, ve Amerikalılar, bir kısmı Fransızlar, bir kısmı da İtalyanlar arasında Türk hak-

larını müdafaya başladılar Kâh onların toplantılarına girdiler. Kâh kendileri toplantılar tertip ederek hasımlerini dâvet etdiler. Dişi ihtilalci Halide Edibi bundefada İngilizceyi çok iyi konuşan zarif bir mis gibi İngiliz ve Amerikalılar arasında görüyoruz.

İşte bu suretle Türkler, müstevlilerin bidayetde pek şiddetli olan düşmanca fikirlerini yavaş yavaş eritmeye muvafak oldular.

CASUSLUK:

Bu servisin şefi kurmay yarbay Edip Servet Beydi. Zeki vatanperverler gizli bir silâh keşif etmişlerdi. Bu, görünmez maske gibi bir şeydi takılınca Düşmanları heviyetlerini tanıyamıyor fakat kendileri hasimlerinin maksatlarını anlayabiliyorlardı. Bu esrarengiz şey, ittihad terakki ve milliyetçi düşmanlığı idi. Ajanlar bu yeni hüviyetle hasimlerle iş birliği yapanlarla düşman karargâhlarına üşüşdürüldü. Bunların tehalükle kabul olunmaları maskenin şirinlik muskası gibi ikinci bir hassası daha olduğunu meydana koydu ve bu suretle mahud mollanın hususî kâtipliğine, hürriyeti itilaf fırkasının sekreterliklerine, sözü geçer âzâlıklarına ve müstevlilerin tercümanlıklarına, bürolarındaki kâtipliklerine ve hattâ casusluklarına tayin olundular. Vatanperverler yeni muhitlerine ve memuriyetlerine kolayca intibak ettiler. Bilgileri, görgüleri sayesinde sevildiler ve son derecede itimad edilebilir şahsiyetler oldular. Artık kararları, resmî vesikaları hattâ dosyaları çağıyorlar kopyalarını, fotoğraflarını çıkarıyorlar ve şeflerine veriyorlardı. Bunlar ya şifreli telgraflarla yahud da hususî kuryelerde Anadoluya bildiriyor, onlarda icap eden tedbirleri alıyorlardı. Mustafa Kemâl Paşayı öldürtmek için Ali Galip ve hempalarının Sivasa gönderileceği, Tevfik Paşa hükümetinin bir baskınla iktidardan atılacağı, İngiliz hariciye nazırı lord Gürzonun akrabasıyla bâzı İngilizlerin Erzuruma gönderileceği haberleri bunların bir kısmını teşkil etmektedir.

ÇETELER

Müstevliler kendilerini ve gayri müslim anasını korumayı vazife biliyorlar ve fakat Türklere vâki olan tecavüzleri ya hiç önlemiyorlar veyahut bu hususda çok gevşek davranıyorlardı. Rum ve sair unsurlardan teşkil olunan çeteler kitle halinde Türkleri öldürmeye başlamışlar şakaveti şehir dahiline kadar getirmişlerdi.

Bunlarla mücadele etmek için Yahya Bey, Küçük arslan, büyük arslan, İpsiz Recep, Bulgar, Sadık dayko, Murad, yüzbâşı Aziz ve Mesud Bey çeteleri teşkil olundu. (*)

Türk köylüsünün en birinci sporu namaz kılmakla yol yürümekdir. O zamanlar şimdiki gibi bol nakil vasıtaları yoktu. Çeteler tabanlarına güvenmek zorunda idiler. Bunların arasında kanlı bir mücadele başladı. Bir taraf masum Türkleri öldürüyor diğerleri de onları öldürüyordu. Günde 12 saat yürüye bilen Türkler yıldırım gibi oradan oraya yetişdiler. Ve süratle şakavet unsurlarını imha ettiler ve Anadolu zaferinden evvel bu pek kanlı savaşı kazandılar.

KARAKOL CEMİYETİ REİSİNİN BİRİNCİ TEVKİFİ

Padişah ve sadırazamı damad Ferid Paşa Mustafa Kemâlin Anadoludaki mütecellidane hareketlerinden dolayı pek ziyade üzüntü içinde idiler. Sivas kongresiyle her şey açığa vurulmuştu. İstanbuldaki kıtaatda elden çıkabilirdi. Mücadelecinin biri Anadoluda ise diğeri de İstanbulda bulunuyordu. Mustafa Kemali tuzâğa düşüre-

(*) Hâdiseler bir sıraya konarak anlatılmışdır. Bundan bir kısmının evvel bir kısmının sonra teşkil olunduğu zan edilmemelidir. Çetelerde diğeri gibi derhal teşkil olunmuşdu.

memişlerdi. Amma her zaman kendileriyle vazife icabı yan yana bulunan Şevket Beyi avlayabilirdi. Nâzım Paşanın harbiye nazırlığı zamanında dâvet ettikleri bir yerin kapısına eski padişahlar zamanında yapıldığı gibi bir çok süngülü askerler dikivermek suretiyle tevkif ettiler. Ve mahud Bekir aga bölüğüne gönderdiler. Vatanını kurtarmak için didinen hamiyetli insana haydud muamelesi yaptılar. İdam da edeceklerdi. Fakat artık Anadoludaki kahramanların başı Mustafa Kemal İstanbulla da hüküm edecek bir duruma gelmişti. Şiddetli siyasî baskılarla Ferid Paşa hükümetini devirdi. Yerine geçen Ali Rıza Paşa kabinesinin harbiye nazırı Mersinli Cemal Paşada karakol cemiyeti reisi Şevket Beyi tahliye etmek suretiyle vazifeye başladı. Bunu Mustafa Kemal Paşanın isteyi üzerine yapmış olduklarını söylemeye bilmem lüzum var mı?

Şevket Bey Anadolu hükümetince 22 ci kol ordu kumandanlığına tayin olunmuşdu. Fakat harbiye nazırı Cemal Paşa İstanbulda yalnız yapamayacağından bahsile bu tayine itiraz etmesi üzerine mumailevh eski vazifesinde inka edilmisti.

Karakol cemiyeti reisi hapisneden azim ve imanı kuvvetlenmiş olarak çıkmış bundan sonra daha pervasız ve mütecellidane çalışmağa başladı. Arkadaşları da reislerine kavuşuşu gelecek büyük zaferin öncüsü saydılar mesailerine hız verdiler, gayretleri de büyük semereler vermeye başlamıştı.

KARAKOL CEMİYETİ REİSİNİN İKİNCİ TEVKİFİ

Müstevliler Türklerin her şeyden faydalanarak Anadolu-daki ordularını kuvvetlendirdiklerini anlıyorlardı. Yakın zamanda da Çanakkalede olduğu gibi yine karşılına bir saamet kalası gibi dikileceklerdi. Aldatılmış olduklarından dolayı da bir daha oyuna gelmiyecekler ölünceye kadar boğuşacaklardı. Tehlikeyi behemhal önlemek icap ediyordu. 16/mart/1920 de kararlarını tatbik etmek için harekete geçtiler.

İstanbulu yeniden asker çıkardılar. Mebusan meclisini

basdılar. Misak milliden başka muahedeyi kabul etmiyeceklerini ilân eden yiğit mebusları, medeniyet, hak ve hakikatten bahis eden fedâkâr gazetecileri, vatanını kurtarmak için çırpınan kahraman Şevketi tevkif ettiler.

Malta Hayatı

İngilizler gerek tevkif sırasında ve gerekse Maltada bu Türk büyüklere karşı centilmence hareket edip. Ve Maltada da (bir daha) serbestçe gezmelerine müsaade ettiler. Fakat kaçmıyacıklarına dair de şeref ve namus üzerine söz saldılar. Yaralı Türk vatani imdada çağırırken verilen sözlerin kıymeti mi? olurdu.

İngiliz centilmenleri de buna riayet edemezlerdi. Bu sebepten aradan bir az vakit geçtikten sonra firar çareleri aranmağa başlandı.

Deniz kahramanımız Rauf Beyin kotra ile gezmesi ve balık tutması mesleğinin icabı idi. Galatalı Şevket Bey de her zaman kendisine refakat ediyordu. Hamidiye kıravözörüne benzemesi de kotra Malta enginlerinde bir marti gibi süzülüyor gözden kayboluyorlardı. Kimse de bir şey demiyordu. 9:10 mil yapan ve 7-8 kişi alan bu vasıta ile kamptan erkenden çıkıldığı takdirde akşama kadar 8-10 saat içinde ve o gecenin sabahına kadar epey yol alınabilirdi. İtalya sahilleri de 90 milden uzakta değildi. Bu milletde Türklere pek düşman muamelesi yapmıyordu. Kaçmağa karar verdiler. Yerli balıkçılarla konuşuyorlar kendilerini amatör heveskârlar gibi gösteriyorlardı. Bu sayede hem balıkçı levazımı hem de kotranın uzun bir sefer için lâzım olan ihtiyaçlarını temin ettiler. Kotrayı Hamidiye kıravözörü kumandanı Rauf Orbay idare edecekti. Tayfalığı da mümaileyh tarafından evvelce yetiştirilmiş olan Galatalı Şevket Bey yapacaktı. Bir sabah erkenden Rauf, Şevket, Kara Vasaf, Rahmi, Canbulat Midhat beylerle General Ali İhsan Kotraya atlıyarak denize açıldılar.

Evvelâ rüzgâr müsait gibi idi. Biraz gittikten sonra bu talihsizlerle eğlenir gibi duruverdi. Kotrada ne motör ve ne de kürek vardı. Geri dönmeğe bile imkân yoktu.

Maltanın engilerinde durgun suya düşmüş bir yaprak gibi oldukları yerde sallanmağa başladılar. Felâketzedeler kara talihlerine atıp tutuyorlardı. Ne kadar söylenseler baştu. Ve hemen rüzgâr bu sözler üzerine çıkacağa hiç benzemiyordu. Ümit hiç bir zaman ölmez. Başka bir gün teşebbüslerini tekrar etmeğe karar verdiler. Ve civarlarından geçeceklerin şüphelerini gidermek için de kotranın kenarlarına sıralanarak balık tutmağa başladılar. Bunda talih kendilerine güler yüz göstermişti. Kaçamamışlardı amma çokça balık tutmuşlardı. Akşama doğru rüzgâr çıktı. Maltaya döndüler. Ve balıklardan İngilizlere de ikram ettiler.

Bir müddet ümid kırıklığının tesiri altında yaşadılar. Balık danda kotradan da bıkmış görünüyorlardı. Kamptakilerin ek serisi İngilizce biliyordu. Ve hasimlerinin odada bulunmadığı bir zamanda defterlerini tetkik ettiler Rauf ve arkadaşlarıyla muharrirlerin ve Şevket Beyin isimlerinin hizasında milliyetçi diğerlerinin isimlerinin hizasında ittihadçı (mahkemeye verilecek) kaydını gördüler. Bunun üzerine firar planında değişiklik yapıldı. Evvelâ mahkemelik arkadaşların kaçılmasına karar verildi. Avrupanın muhtelif yerlerine dağılmış olan eski arkadaşlarla muhabere edildi. İtalyada bulunanlar arkadaşlarını kaçırmak üzere Maltaya bir-kömür şilebi gönderdiler. Mahkemeliklerden 16 kişi kimsenin göremeyeceği şekilde birer birer gemiye alındı ve kömürlerin arasında saklandı ve gemide derhal hareket etdi Akşamki yoklamada da asıl kafaları koparılıp kanatları yolunmak istenen ittihadçı kuşların uçup gittikleri anlaşıldı.

Ana Vatana dönüş

İngilizler, tarihi ve Haydarpaşa sırtlarındaki mezarlıklarını göstererek ne zaman vatanımız tehlikeye düştü ise imdadınıza koştuk. Böyle bir dostla harp edilebilir mi idi?

dıyorlardı. Evet serzenişlerinde haklı idiler. Fakat Türkler ezeli ve ebedi düşmanları olan Ruslarla ve onların safında bulunanlarla harp etmişlerdi. Muharebenin sonu gelinceye kadar da bu eski dostlarını düşman saymamışlardı. Bu da Çanakkalede ve Gütülammarede esir ettikleri İngilizlere karşı gösterdikleri yakınlık ve misafirperverlikle sabit olmuştu. Fakat inatçı dostlarının gönüllerini bir türlü yapamıyorlardı. Mahaza işbah haline gelen kızgınlık yavaş yavaş sükûnet buluyor gibi idi. Bu sebepten milliyetçi dedikleri Türk vatanperverlerini Erzurumda milliyetçiler tarafından esir edilen İngiliz hariciye nazırı Lord Gürzon'un akrabalarıyla değiştirmeye razı oldular.

Harikulâde ve kelimenin tam manasiyle vatanperver sayın Galatalı Şevket ve onun son derecede yiğit arkadaşları memleketi ölüm bulutları kapladığı ve her taraftan sokulan kundaklarla Türk vatanı ve istiklâli yanmağa başladığı bir sırada ortaya atılmışlardır. Bunlar bahri muhitlerde gemisi her taraftan tutuşan ve cru kurtarmak için denize atılarak hem ölüm hem de yangınla mücadele eden esatir kahramanlarına benziyorlardı. Manzara bu kadar korkunç ve dehşet verici idi. Hiç kurtulmak ümitleri de yoktu. Mücadele ederlerse kurtulacaklarına dair olan küçük bir inançlarını da nefislerine ve yekdiğerine kuvvet vermek için söylüyorlardı.

Kader, hataların, cezasını verdiği gibi kahramanlıklarında mükâfatını da verir..

Şevket Bey Ankaraya geldiği zaman artık Sakarya harbi de kazanılmıştı. Aziz vatanın her tarafındaki yangınlar yer yer söndürülmüş ve diğerlerinininde arkadaşları Mustafa Kemâl ve İsmet Paşalar tarafından söndürüleceği anlaşılmıştı. Nehrin kanla karışık sularına bakarak çoktanberi tenefüs edemediği hür havayı derin bir hazla içine çektikten sonra Maltada içtiği andı hatırlayarak yere kapanmış aziz vatan topraklarını derin bir iştiyakla öpmüştür.

Karakol cemiyetinin feshi

Hakikat olmasına imkân olmayan büyük arzuların arkasından koşanlar emellerine kavuştuklarını sandıkları zaman bir serap gibi hayalin kaybolduğunu görürler. Bazı hayalperest insanlar gibi Yunanlılar da bu füsunun sihrine kendilerini kaptırarak ve son takatlerini harcayarak Ankara yaylalarına kadar gittiler.

İnönlerinde ağır yaralar alan megaloidaları da binlerce Yunan genci ile beraber Sakaryada boğuldu. Ve nazlı zafer perisi kendisi için hadsiz ve hesapsız fedakârlıklar yapan eski sevgilisi kahraman Türklere ağışunu açtı. Artık bir müddet sonra İstanbulla da girilebilir. Ve karakol cemiyetinin pek fedakâr kurucuları da emellerine nail olmuş sayıla bilirdi. Bu sebepten İstanbulda göz yaşlariyle teşkil ettikleri cemiyetlerini o zaman Ankarada bulunan, Galatalı Şevket, levazım müdiri Ali Rıza, büyük Millet Meclisi azasından Kara Vasaf ve Edip Servet Refik İsmail Beyler hudutsuz bir neşe içinde feshettiler. Mücadelenin özleri mahiyetinde olan Muğlalı Mustafa Topçu İhsan (müteveffa bahriye vekili) Saffet Beyler de bu merasime katıldılar. Ve fehisnameyi diğer cemiyet azası gibi imza ettiler.

Karakol cemiyeti reisinin intibaları

“Son derece kanlı bir harple vatanımızı kurtarabileceğimizi artık anlamış bulunuyorduk. Bâzıları bunun muhal sayıyorlar Anadoluya dağılıp halka ihtilâl ruhu aşılandıktan sonra harekete gecilmesini tavsiye ediyorlardı. En evvel mücadeleye biz karar verdik parolamız ya İstiklâl ya ölümdü. Amma biz ölmesini bilerek silâhlarımız henüz elimizde ve cephanelerimiz depolarımızda iken harekete geçecektik. Vatanımız bir harabe hâline gelse de hasme bırakmıyacaktık.

Müstevlilerin ve bâzı şımarık anasının hiç tahmin etme-

dikleri kadar kuvvetli idik. Ve şehir sınırı haricindeki cete mücadelesini de kazanmıştık.

16 mart işgalini daha evvel haber almıştık. Fakat Mustafa Kemâl Paşa Anadolu'daki ordular İstanbul kapılarına dayandıktan sonra harekete geçmemizi emir etmiş olduğundan hasme mukabele etmedik. Buna mecbur kaldığımız gün icap ederse düşmanla beraber şehri yakacak muazzam harabeler arasında müdafaamızı yapacaktık.

Bunun için plânlarımız tamamiyle hazır bulunuyordu.

Bu, gizli mesai sırasında beni en ziyade yoran, tahkir olunan subaylarımızla halkımızın vakitsiz bir mücadeleye atılmalarını önlemek için didinmelerim olmuştur. Peşinen ölmeye razı olanlar ayaklarına kapanarak müstevlilerden veya şımarıklardan gizlice beşini onunu öldürmeye mücadele etmemi istiyorlar, sonra "bizi teslim et assınlar râzıyız" diyorlardı.

Benliklerine indirilen darbelerle ruh ve şuuruları tam bir ihtilâle uğramış bulunan bu vatanperverleri ikna etmek mümkün olamıyordu. Kaç taraftan emrimi bozmamak için kendi tabancaları ile kendilerini öldürdüler. Bâzıları da vapurlardan denize atlamak suretiyle intihar etdiler. Yaverim Rizeli süvari üst teymeni Mehmet Ali Beyde bu kahramanlardan biridir. Vatana zararlı olacak şeyi yapmamak için kendilerini feda eden bu mübarek şehitleri göz yaşlarıyla Türk bayrağına sararak askerî mezarlığa defin ediyorduk.

Kara gün kahramanlarının hepsinin isimlerini hatırlamıyorum. Pek çokdular bunlar, hayatıyet dolu Türk milletinin fedakâr evladları idi."

Eserde isimleri geçmeyen ve fakat teşkilâtın özleri mahiyetinde bulunan bu fedakâr insanlardan isimleri hatırlanmış kalanlar var mıdır? Surumu bunları hatıra defterinden isimlerini ve hizmet şekillerini okumak suretiyle cevaplandırdılar.

İşte o kara günlerde çalışan kahramanlardan bâzılarının isimleri:

Tasviri efkâr gazetesi sahip ve baş muharriri Velid. Karakol cemiyetinin casus şefi Kurmay Baha Said Beyin en yakın mahremi ve yardımcısı talim ve terbiye cemiyeti reisi göz doktoru general Esad, Said mollanın şifrelerini. Anadolu kulübünde alınan kararları haber veren Su şirketi müfettişlerinden Halid, Mustafa Sagir'le evvelâ dostluk tesis eden ve bilâhare casus olduğunu anladıkdan sonra haber veren Belçika sefaretinde çalışan Ferid Cevad, ve sakallı süvari kaymakamı Aziz. Hürriyet ihilafcılarla kumar arkadaşlığı yapmak bahanesiyle sırlarını haber veren eski siporculardan kör Emin Eren köy civarındaki Nadir Bey çiftliğini basarak Almanlardan kalma pek çok silâh ve cephaneyi müsadere eden yüzbaşı Mehmed Ali. Alemdağı menzili ile irtibat tesis eden Kuzkuncukdaki karakol kumandanı yüzbaşı Memduh, nakliyat işlerinde meşhur hizmeti sevk eden hamallar kâhyası Sâlih Reis, teşkilâta mensup harbiye nazırı Cemal Paşanın yaveri binbaşı Âsım, Çelikoğ çiftliği civarında türeyen çeteleri imha eden yüzbaşı Aziz, Beykoz civarındaki düşman çetelerini imha eden meclis mebusan muhafız taburu kumandanı Reşad Beyin kardeşi Murad, Kandıra ile İzmir arasındaki Kış Çalı mevkiindeki santirali idare eden ve bilâhare Büyük Millet Meclisi telgraf müdürlüğüne nakil olunan Ali, Anadolu ile muhaberemizi temin eden İstanbul telgrafhanesinde bulunan Manastırli Salih ve hâlen banka müdürlerinden ve o zaman posta müdürü olan Nusret, kendileri yoksuzluğa düşecek kadar cemiyete nakden yardım eden hâlen İzmir Sigorta Cemiyetinde bulunan Morali Halid, ve doğan şirketi murahhası kardeşi Nail, propaganda servisinde çalışan Adil ve hâlen Ankara noteri bulunan Veli, sevkiyat işlerinde çalışan Yürük vapuru kaptanı Said, Paşa bağçe vapuru kaptanı Ali, Anastasya romörkörü kaptanı Sava ve oğlu. Hamal başı Zekeriya, sevkiyat çavuşlarından lâz Osman, teşkilât mahsusada çalışan ve Müşir Fevzi Çakmağın itimadkerdesi bulunan Hüsamettin iş adamlarından Canbaz Meh-

met, Erkanı harb diye anılan ve sevkiyatı idare eden Men.net Ali, mülâzım Ahmet, Saraçhane Müdürü Hâlit, eski dahiliye yüzbaşısı Ragıb Sarayburnu anbarında bulunan boşnak yüzbaşı Arif, sevkiyat müdürü İsmail Hakkı ve muavini yüzbaşı Fevzi Unkapanı anbarında bulunan yüzbaşı Arap Mehmet Ali, bahriyeli yüzbaşı Murad, Saraçhane anbarında bulunan Binbaşı Halid, muavini yüzbaşı Avni, yüzbaşı Ali Rıza, yüzbaşı Sabri, mülâzım Ekrem, makinalı tüfek ve yedek aksama bakan mülâzım Nâzım, kaçak eşya arasına askerî eşya karıştıran harbiye nezareti 3 şube müdürü binbaşı Rifat (Umum levazım müdürü olan), Ahırkapı müdürü binbaşı Ziya isteklerimizi derhal isaf eden depo müdürü fabrikatör Kemal İbak Bursa fırka yaveri Hamdi (hâlen levazım generali) ve eşi kız öğretmen okulu müdiresi Şekibe ve muavini bahriye, deniz işlerinde çalışan kurmay kolağsı Şevket hâlen Çatalca askerlik Şubesi Başkanı yüzbaşı Muhittin, polis müdürü Ekrem (general) Sivasdan Mustafa Kemal Paşanın Konya murahbası diye gönderdiği Niyde, Konya ve civar kıtaatının mekanizma makinalı tüfek ve sairesini sevk eden istihbarat işlerinde de fedakârane çalışan ve bilahare Anadolu mücadelesinde 3 yerinden yaralanan ve uzun müddet görme ve tanıma hassalarını gaip eden yüzbaşı İhsan.

Bu muazzam işler arasında sizi en çok üzen ne oldu sorumu da şu şekilde cevaplandırıldılar.

Mesaimizin hepsi de semere veriyordu. Ve bir müddet sonra vatanımızı kurtaracağımız hakkındaki kanaatlerimiz kuvvetlenmeye başladı. Müstevliler bize Bolşevik diyorlardı. Halbuki biz, vatanımızı kurtarmak için çalışan vatanperverlerdik. Bu noktayı hasimlerimize bir türlü anlatamıyorduk. Münevverlerimizin, ajanlarımızın gayretleri de semersiz kalıyordu. İki defa tevkif olundum. Bilhassa birincisinde bir cami muamelesi gördüm. Fakat işe başlamadan evvel bütün bunları düşünmüş ve kabul etmiş olduğumdan hiç birini yadırgamadım. Fakat bilhassa ikinci tevkifimden sonra her komünist

dendikçe başıma bir topuzlu vurulmuş gibi ıztırap duydum. ve Bu hayat tam iki sene sürdü.

MİLLÎ MÜDAFAA GURUBU REİSİ

Sarıket 1307

Karkol cemiyeti reisi tevkif olunup Maltaya sevk edildikten sonra arkadaşları ürkeklik göstermemişler faaliyetlerine devam etmişlerdir. Ve esrarengiz reisin yerini de hiç kimsenin emir ve işarı olmadan bu çok zor ve o nisbetde tehlikeli işleri başarmak kabiliyetini kendinde gören onun gibi azimkâr ve ecnebi mekteplerinde tahsil görmüş birkaç lisan bilen kahraman bir albayımız dolduruvermiştir resmi ve bilinen vazifede Türk ordusunu düşmanların arzu ettikleri kadar küçültmeyi diğer arkadaşlarıyla beraber temin etmekte.

Bu komisyondaki reis ve âzalar düşmanın ve düşman amaline hizmet eden padişahın gûya en koyu taraftarları, en sadık bendeleri idi. Hakikatde millî mücadelenin ruhu olan casuslardan başka bir şey değillerdi. Tarihdeki facia ve muzhike ile karışık siyasî oyunların birisi de bu meclisin harbiye nezaretindeki muhteşem salonlarında oynanmıştır.

Reis kemali ciddiyetle diyordu ki:

Küçültülecek osmanlı ordusunda ancak yüz elli top bulunacak fazlası imha edilecektir. Baş casusda komisyonun en mütevazi ve halim bir üyesi sıfatıyla ayağa kalkarak ve küçük bir memur gibi ellerini göbeğinin üzerinde bağlayarak son derece hörmetskâr ve inandırıcı bir eda ile sayın reisim İstanbulda yüz elli değil ancak 16 topumuz vardır demiş ve bunun yüz elliye iblâğı için noksan olan kısmın satın alınması lâzım geleceğini işrap etmişti. Komisyonda bulunan düşmanlar Türklerin tahmin ettiklerinden de zaif olduklarını anlayarak sevinmişler fakat hakikati bilenler bu mütevazi üyenin beyanını bir faaliyet raporu sayarak ve 150 den fazla topun Anadoluya sevk edilmiş bulunduğunu anlayarak için için sevinmişlerdi. İşte o günki komisyonun naciz üyesi ve yukarıda esrarengiz re-

isin yerini doldurduğunu bildirdiğim albay emekli tümgeneral Kemâl Koçer. Ve yıldırım harbiye Yunanlıları denize döken yaptığı büyük inkilâplarla da Türklerin medeniyet dünyasında yaşayabilmesini sağlayan dünya büyüklerinden bu milletin atası Mustafa Kemâlle adaştılar.

KARAKOL CEMİYETİ İLE MİLLÎ MÜDAFA GURUBU ARASINDAKİ FRAKLAR

Türk vatanının kurtarılması hakkındaki esas gayede hiç bir fark yoktur. Fakat bunun nasıl temin edilmesi lâzım geldiğine dair yani teferrüatda farklar vardır.

Kara kol cemiyeti Mustafa Kemal Paşa Samsuna gitmeden evvel teşekkül etmişti. Her gün tekrar edilen ve gitgide arttırılan zulümlerin ruhlarda yaptığı şedid reaksiyonlar hasebiyle mahvetmek istedikleri Türklerle beraber onların da yok edilmesine dayanıyordu. Plânlar tedafui değil taarruzî idi. Ve her halde bir an evvel harekete geçilecekti.

Ve cemiyet asgerî mahiyeti haiz olmakla beraber ittihad ve terakki cemiyeti gibi siyasî bir teşekküldü.

Millî Müdafâ gurubu ise Kara Kol cemiyeti reisi tevkîf olunduktan ve istiklâl ışığı Anadoluda belirdikten sonra teşekkül etmişti. Bu sebepten buna zarar verebilecek her türlü müfrit hareketlerden sakınılacaktı ve teşekkülün siyasî bir rengi de yoktu.

TEŞKİLÂT

Kara Kol cemiyetinin reisinin tevkîfi ve âzalarının ekserisinin, Anadoludaki millî kuvvet ve heyete katılmaları üzerine yukarıda bildirildiği gibi vazifeyi Kemâl Bey istihlâf etmiş, evvelâ kaçakçılık ve istihbarat için Safranbolulu Yüzbaşı Hakkı, Üstteğmen Abdülvehap, yüzbaşı Bilâl, yüzbaşı Saffet Üstteğmen Bürhan, Kayyum Ahmet beylerden bir heyet teşkil edip faaliyete geçmisse de kısa bir müddet sonra yine teşkilât genişlemiş bir merkez heyeti seçilerek bucak ve ocak teşkilâtı bulunan kazaların başına kumandanlar tayin olunmuştur.

MERKEZ HEYETİ

Fahri reis: Ziyade mütecellid ve o nisbetde yaşlı olan Hamdi Baba.

Reis: İstanbul polis müdürü miralay Esed Bey

Âzalıklarda: Atina sefiri Enis, Polis müdür muavini Sadi. Topkapılı Mehmed, Muallim Hafız Kemal, Üniversite musahibi İhsan, limancı (profesör) Hamdi, avukat Vehbi, kaymakam hafız Besim, albay Kemâl, binbaşı Ferhad, (emekli general) yüzbaşı Lütfü beyler seçilmişlerdi.

KUMANDANLIKLAR

Alibey köyünden Rumelikavaklarına kadar olan Beyoğlu mıntıkası kumandanlığına albay Kemâl.

Alibey köyünden ta Küçükçekmeceye kadar olan İstanbul mıntıkası kumandanlığına binbaşı Ferhal.

Üsküdar mıntıkası kumandanlığına da binbaşı Ziya beyler tayin olunmuşdu.

Teşkilâta girenler yine tahlif olunuyordu. Bu vazifeyi diğer ihtisaslarından da faydalanılan, hâlen Kadıköy eski muharibler derneği başkanı emekli deniz albayı bay Remzi yapıyordu. Savaşacakların yekûnu 60 bin kişiyi buluyordu. Hepsine yetecek kadar silâh ve cephane gizli depolara yerleştirilmişti idare ve toplantı yerleride tayin olunmuştu.

İSTİHBARAT

İstihbarat şefi: Polis müdürü miralay Esad Bey

Yardımcıları: Teğmen Bürhan, yüzbaşı Saffet ve saire bu heyetlerinde yukarıda bildirilen usul ve şekillerde Anadoludaki millî kuvvetleri desteklediğini ve İstanbuldaki Türk unsurunun hukukunu müdafa için hummalı bir şekilde çalıştığı görüldür.

İstanbuldaki bu fedakâr insanlarda el değiştirmek zorunda kalmışlardır, onlarıda kaymakam Muhiddin, bahriye divanı harp müddeiumumisi binbaşı Sami harbiye nezareti memurla-

rından hafız Tevfik, ezası Vasıf merkez memuru Fuat beylerden müteşekkil bir merkez heyeti teşkil olunmuş reisliğe de Muhiddin Bey getirilmişdi. Bu heyet âzasından yalnız Fuat Bey çekilmiş diğerleri İstanbulun tahliyesine kadar vazife görmüşlerdir.

SAKARYA ZAFERİNDEN EVVEL VE SONRA İSTANBULUN DURUMU

Bidayetde İtilâf devletleri İstanbulu sırf bolşeviklere karşı bir üst olarak işgal edeceklerini söylemişlerdi. İşgalden sonra vaziyetlerini değiştirdiler. Hele resmî işgalden sonra büsbütün düşmanca hareket ettiler. Her tarafda silâhlı devriyeler gezdirmeye başladılar. Yolları keserek, kahveleri, gazinoları ve bunlara benzer mahalleri basarak silâh aramağa başladılar. Bir çakı bile müsadere olunuyor sahipleri cezalandırılıyordu. Millî kuvvetlere taraftarlık ettiklerine dair ufak bir sezinti ve hatta iftira üzerine birçok masum Türkler hapse atılıyor ve işkence ediliyordu. Düşmanların gizli teşkilâtı İstanbulun her tarafını sarmışdı. En gizli şeyleri dahi görmeye çalışıyorlardı. Vatanperver Türklerde yukarıda izah ettiğim gibi içlerine girerek gizlice çalışmanın yolunu bulmuşlardı. Mustafa Kemâl Paşayı öldürmeye memur. Hint murahhası Mustafa Sagarin hakikî maksadını da öğrendiler. Bir çoklarının canını yakan bu katil tilkiyi Ankarada tuzağa düşürdüler ve bu suretle Millî kuvvetlere yardım kervanı yer altı yatartıklarının görünmez yolları gibi gizli yerlerden yavaş da olsa yürüttüler. Ve millî ordunun İnönüleri ve Sakarya zaferlerini sağlamasını temin ettiler.

20/Ekim/1920 den yani Ankara itilâfnamesinden sonra işler değişti ve İstanbulun siyasî vaziyeti pek tuhaf bir manzara arz etmeğe bağladı. Türk ajanlarının Fransızlarla hattâ bir müddet sonra İngiliz baş casuslariyle baş başa verip millî orduyu kuvvetlendirdikleri ve hapisanelerde inleyen Türk vatanperverlerinin tahliye sebeplerini temin ettikleri görülür.

İşlerde tabii baş döndürücü bir süratle yürümeğe başlamıştır. Bu büyük değişikliğin sebeplerini şimdiiye kadar neşir olunan eserlerin bir kısmı açıklamamış bir kısmı da şahsî becerikliğe ve Türk vatandaşı olmayan bâzı şahısların insanlık mefkûresine hizmet emeline atıf etmişlerdir.

Halbuki: Ferdî muvaffakiyetler ve beceriklikler ne kadar büyük olursa olsun milletlerarası münasebetlere tesir edecek seviyeye yükselemezler. Bu hal nadiren vaki olursada burada o fevkalâdelik yoktur. Aynı zamanda Türk vatandaşı olmıyanlarında İslâm ve Türk mefkûresi uğruna hayatlarını tehlikeye koydukları iddiası da kabul edilemez. Esasen bunların hakiki sebepleri Türk tarihinde (sarahat ve ruhunda) yazılıdır.

Hâdiseleri iyice takip edebilmek için o zaman Anadolu'daki ahvali bilmek lâzımdır.

BÜYÜK MİLLET MECLİSİ KÜKÜMETİ

İzmir Yunanlılar tarafından işgal olunduğu gibi Samsun ve havalisinde de Pontos nâmiyle bir Rum hükümeti tesis edilmek isteniyordu. Hattâ Rum çeteleri Türk köylerini yakmağa ve ellerine geçirebildiklerini öldürmeye başlamışlardı. Bunun üzerine halk nefis müdafaası zaruretinde kalmıştı. İtilâf devletleri bunu Rumlara mezalim yapıldığı şeklinde tasvir ediyorlardı. Buna mâni olmak için de o zamanki Ferit Paşa hükümetini sıkıştırıyorlardı. İşte bunun için yani Anadolu'da gelişen kuvayı milliyeyi ortadan kaldırmak üzere 9 uncu ordu müfettişi sıfatıyla general Mustafa Kemâl Samsuna gönderildi. Zaten müşarünileyh daha İstanbul'da iken vatanın mücadele ile kurtarılabilceğine kanaat getirmişti. Anadolu'ya ayak basar basmaz kuvayı milliyeyi yok edeceğine bilâkis geliştirmek için derhal faaliyete geçti. Erzurum'da, Sivas'da, Amasyada kongreler ve toplantılar tertibetti. Bu konuşmalarda Türk vatanının tamamıyet ve istiklâlinin korunmasına karar verildi ve millî hududlar belirtildi. Bundan sonra İstanbul'da toplanan Meclisi Mebusana Mustafa Kemal Paşanın arkadaşları Rauf ve Kra Vasaf Beyler de katıldılar. Bunlar Anadolu'da taayyün etmiş bulunan

millî hudutları diğerlerine misakı millî diye kabul ettirdiler başka türlü yapılacak muahedeleri tasdik etmeyeceklerini de ilân ettiler. Bunun üzerine İngilizler meclisi dağıttı ve mebusların bir kısmını Maltaya sürdüler. İstanbuldan kaçabilenlerle Anadolu'dan yeniden seçilen mebuslar Ankarada toplandılar ve Büyük Millet Meclisi hükûmetini kurdular ve başa da Mustafa Kemal Paşayı geçirdiler.

Artık Mondros mütarekesi diye ortada bir şey kalmamıştı. Galipler burunları kanamadan Türk topraklarını işgal edemeyeceklerdi. Buna mâni olmak için İstanbul hükûmetine hilâfet orduları teşkil ettirdiler ve Anadolu'ya sevkettirdiler. Türkleri birbirine kırdırarak yine eskisi gibi hiç kan dökmeyen istediklerini yapacaklardı. Türkler realist bir millettir ve akılları daha ziyade gözlerindedir. Vatan parçaları yer yer düşman tarafından istilâ olunurken kimseye kanamazlardı bu sebepten hilâfet ordusunun ve ondan sonra sahneye çıkan Anzavurun göğsümde Kur'an, kalbimde iman, elimde ferman at üstünde din uğruna çalışmağa geldim diyen hilekârca uydurulmuş tekerlemelerine inanmadılar. İnanan bir kısımda az zamanda yanıldıklarını anladılar ve düşmanla mücadele eden halk ordularına katıldılar.

Müstevliler maksatlarına bu suretle eremeyeceklerini anladıktan sonra kendi kuvvetlerinin gücüne dayanarak işlerini yürütmeye karar verdiler. Yunan ordusu işgal sahasını genişletmeye başladı. Fransızlar da, Adana, Maraş, Urfa ve Antep'e doğru ilerlemeye başladılar. Hâlâ halkın ruhunda mücadele için bir arzu ve azim uyanmış olduğuna inanmıyorlardı. Adana, Maraş, Urfa, Antep müdafaaları Fransızlara bu hakikati öğretti kendileride geçmişde vatanlarını işte böyle halk mücadelesiyle İngilizlerden ve sonrada Türklerin yardımı ile Şarlkenden kurtarmışlardı.

Türklerinde vatanlarını kurtaracakları artık gereği gibi anlaşılmıştı.

İnönülerinde ve Sakaryada Yunan ordularını da yenmişlerdi. Esasen onların tarihî hasımları Almanlardı. Sulh masa-

sında İngilizler Almanları himaye etmeye ve devletler muvazenesini bozmamağa yani değışmez kendi siyasetlerini tahakkuk ettirmeye çalışıyorlardı. Ankara Büyük Millet Meclisinin yaman reisi ve onun genç hariciyesi tarihin bu eski ve yeni realitelerinden faydalandılar ve Fransızları Türklere yardıma ikna ettiler. Bu yardım Kanunî Sultan Süleymanın büyük armadaları Fransaya göndererek onları kurtarması gibi muhteşem ve büyük olmadı. Düşmanlık cephesinden çekilecekler ve gizlice millî orduyu besleyen İstanbul kaçakçılarına yardım edeceklerdi. Sakarya muzafferiyetinden sonra aktedilen ve adı Ankara itilâfnamesi olan anlaşmanın ruhu buydu. Türkler Sakarya harbinin sonuna kadar İstanbuldaki esrarengiz faaliyetlerine devam etmişler ve birçok harp malzemesini kendi kendilerine kaçırmışlardı. Kurulu teşkilâtları da bir saat gibi işliyordu ve mücadelenin sonuna kadarda tabii işleyecekti. Fakat kurbanları fazla olacak umumî taarruz için cephane ihtiyaçlarını süratle temin edemeyeceklerdi. İşte Fransızların yardımı Türklerin vatanlarını daha çabuk kurtarmalarına yararmış bu da tarihi dostluğun yenilenmesine kâfi gelmiştir. ve bu dostluk muahedesinin akdinden sonra diğer büyük devletlerde hasmane hareketleri terk etmişlerdi.

FRANSIZLARIN YARDIMI

Türklerin gayri müslim tebaalarına iyi muamele etmesinin bir sebebide dinî bir buyruk olmasındandır. Bu sebebden Osmanlı hükûmeti camiasındaki bu anasır dünyanın hiç bir yerinde mevcut olmıyan bir hürriyet ve refah içinde yaşıyorlardı. Atatürk inkilâbından evvel gelenek ve taasup dolayısıyla müslüman Türkler bir çok işleri yapmıyorlardı. Bu sebebden, ressamlık, heykeltıraşlık ,kuyumculuk, meyhanecilik, bankacılık ve bunlara benzeyen sanat ve küçük sanatlar bunların elinde idi. ve pek çok para kazanıyorlardı.

Türklerin topraklarına göz koyan bâzı devletler, maksadlarını kolayca temin edebilmek için bu unsurları tahrik etmeğe başladılar. Bir şeyler yapmak istendikten sonra sebebler mi

bulunamazdı? Mevcut olması bile yaratılabilirdi. İşte bunları tertip ve tasni etmek için Türkiyeye casuslar, komitacılar gönderdiler. Onlarda uydurma mezalim ve ıztıf sahneleri tertip ettiler katil ve işkence vâkaları uydurdular hâyâlî facialar tasvir eden kitaplar yazdılar. Resimler yaptılar. Bunları Avrupa-ya ve bu anasıra dağıttılar. Ve nihayet birbirine ısınmış ve hattâ kaynaşmış bu milletleri yekdiğerinden ayırdılar.

Etrafı felâket bulutları kaplamağa başladı. Bütün yaratıklar yaşamak arzusuyle tabiatın kendilerine verdiği korunma vasıtalarını kullanırlar. Bu bir insiyakî harekettir. Vatanları ellerinden alınmak istendiğini anlayan munis ve mütevazî Türkler bu tabiat icabını yaptılar. Ve kendilerini ve vatanlarını müdafa ettiler, tediplerin, tenkillerin, tehcirlerin sebebi budur. Ekalliyetler realist bir zihniyetle hâdiseleri muhakeme edebilselerdi asıl kabahatlinin hilekâr kışkırtıcılar olduğunu anlaya bileceklerdi.

İtilâf devletlerinin işgali sırasında 3-5 lisan bilen aydın Ermeniler de İstanbula gelmişti. Bunlar Rusyayı da görmüş hakikatleri öğrenmişlerdi. Artık ırkları mahv eden tehoiler durdurulmalı husumetler kışkırtıcılara tevcih edilmeli diyorlardı. Bunların bir kısmı Fransız tabiiyetine geçmişlerdi ve ak ve Karadeniz münakalatını temin eden "La Fıransez isimindeki vapur kumpanyasını idare ediyorlardı. Fransızlarda Türklere yardım etmek arzusu uyanınca bu fikir bu Ermenilerde çok kuvvetli bir makes buldu. Bu suretle hem para hem tebaası oldukları Fransızların tevecühünü kazanacaklar hemde geçmiş de yaptıklarını unutturarak Anadolu da ve İstanbul da arta kalan Ermenileri kurtaracaklardı. Artık Türklerin esgisi gibi gerek İstanbul a ve gerekse Anadolu ya hâkim olacakları da anlaşılmağa başlamıştı. Bu Ermeniler düşündükleri gibi hareket ettiler ve arzularının hepsine birden nasıl oldular.

Fransızlar, gayri resmi olaak Türklere iki türlü yardım etmişlerdir.

I — Yukarıda adı geçen kompanyanın bütün gemilerini cepthane, tep ve sair asgerî malzeme taşımağa tahsis ettiler ve

kontrol komisyonundaki memurları vasıtasıyla ya bunlar aratmadılar veya kontrolü sathi bir şekilde yaptırarak bu vapurların sirü seferini temin ettiler.

2 — Fransız askerlerinin nezareti altında bulunan fabrika ve depolardaki cephaneye ve saireyi millicilere teslim ettiler.

Bunun için de Parisden ve Şark şubesinden Döla Kuruva adında genç, ateşin bir memur göndermişlerdi. Bu hem millicilerle hem de Fransız kumandanlarıyla görüşüyor ve yardımı bu suretle sağlıyordu. Bakırköyde bir Fransız subayı biraz korkaklık göstererek general pelleden yazılı emir istemişti. Bunun verilmesi o günkü şartlara göre mümkün değildi. Bu bir istisnadır. Fransız dostlarımızın o kara günlerde göstermiş oldukları eyiliğin kıymet ve derecesini hiç bir zaman küçültmez.

İNGİLİZLERİN YARDIMI

İngilizler inatçı bir karaktere mâlik olmakla beraber realist bir millettir. Seyyal bir siyaset takip ederler. Değişen vaziyetlere göre millî siyasetlerine veche verirler. Sakarya mağlubiyetinden sonra Yunanlıların yalnız başlarına bir şey yapamayacaklarını anlamışlardı. Yardım etmekte mümkün değildi çünkü kendi milletlerinde isteksizlik olduğu gibi Başvekillerinde müdahalesine meydan verecekdi (*) zaten buna hacet de yoktu. Çünkü Türklerin musul petrolleriyle boğazlar meselesinde müşkülât çıkarmıyacaklarını öğrenmişlerdi. Esasen onları ilgilendiren hususlarda bunlardı. Ve bu sebeplerden dolayı da Sever muahedesinin tadiline ve İzmirin tahliyesine Yunanlıları razı etmeye çalışmışlardır. Fakat Türkler bunu da kabul etmiyorlardı. Kendi isteyi ile Anadoluya çıkmış ve bu maceralara atılmış bulunan küçük dostlarından daha fazlasını isteyemiyorlardı. Vaziyeti düzeltebilecek bir çare vardı. Türklerin zaferi ah bu mümkün olsa idi.

(*) Rus sefi-i umumî taaruz arifesindeki vaki toplantıda bunu açıkca subaylarımıza söylemişdi bununla beraber Mustafa Kemal kurtuluşun milletinin kendi gücü ile sağlanması lâzımgeldiğine kaniydi.

Fransızların Ankara itilafıyla bu kanlı gaileden sıyrılmalarını dikkatle takip etmişlerdi. Bu muahedenin birde gizli tarafı olacaktı. Olmasa bile taraflar yekdiğerine elbette bâzı mücamelelerde bulunacaklardı. Kısa zamanda İstanbuldaki casusları vasıtasıyla bunu öğrendiler Fransızlar millicilere gayri resmi bir şekilde yardım ediyorlardı. Zaten kendilerinin istediği de buydu. Millî ordu kuvvetlensin İzmirden Yunanlıları atsın ve bu sayede barış da olsundu. İngilizler aynı zamanda gayet pıratik adamlardır. Bunun için ta Londradan adam göndermeye lüzum görmediler. Baş casuslarını Türklerle anlaştırdılar ve bu suretle icap eden yardımları yaptılar.

Zaten Pandikyan yaman bir casusdu. Koca İstanbulu avcunun içine almış gibi idi şehirde ne kadar subay varsa hepsinin isimlerini nerede oturduklarını ve belkide siyasi arzularını öğrenmişti.

Evvelâ millicilerin şefi albay M. Kemalle ilk mülakat yerini Pandikyan tayin etmişti. Burası İstanbuldaki entelices servisin işgal ettiği binanın karşısındaki birahane idi. Sonra da İstihbarat ajanlarıyla konuştu. Ve anlaştı ve hep birden et birliği ile çalışmaya başladılar. Keyfiyeti Yunanlılardan gizlemek için de küçük çapda maddeler yakaladılar ve bâzı Türk ajanlarını da tevkif ettiler. Ve faaliyette bulunuyor gibi göründüler.

Yardımlar şu şekillerde oluyordu.

1 — Milliciler tarafından tahliyeleri behemhal istenenleri bir takım bahaneler icad ederek salıvermek.

2 — Tevkif olunacak şahısları, hane ve matbaaları aracakları haber vererek kaçımlarını sağlamak veya delilleri yok ettirmek.

3 — İngiliz casus teşkilâtının eline geçen ve milliciler için pek fena neticeler verebilecek olan evrakı iade etmek veya imha ettirmek.

4 — Cphane ve sair askerî mahiyetdeki kaçakçılığa tamamiyle göz yummak hâttâ yardım etmek.

Bunları biraz izah edelim:

Meselâ milliciler tarafından salıverilmesi istenen ajanlar için şöyle bir düzen bulunmuştu.

İngiliz istikbaratında çalışan bir veya bir kaç ajan çıkıyor falanca millicinin teşkilâtı haber vermediğini öğrendim. Bunlar salıverilsin his ettirmeden takip edecek ve teşkilâtı meydana çıkaracağız diye raporlar veriyorlar millicilerde salıveriliyordu. Bunları takip edenler ve teşkilâtı meydana çıkarırlar da tabii bulunmuyordu. İstanbulda Yunanlıların da istihbarat teşkilâtı vardı. Bunlar Türakya çete reisi Fuad Beyin İstanbulla geldiğini ve bir çete kurmakla meşgul olduğunu öğrenmişler ve bunu tevkif edene veya ettirene yüz bin lira vermeyi vaid etmişlerdi. Pandikyanın ajanları Fuad Beyin saklandığı yeri öğrenmişler ve şeflerine haber vermişlerdi. İkramiyeyi alacaklarına hiç şüpheleri yoktu. Arama (*) neticesinde Fuad Bey bulunamamıştı ajanlar biz elimizle koymuş gibi biliyorduk burada idi diyorlardı. Aradılar her yeri tekrar aradılar. Fuad Bey yoktu. Pandikyan hışımına adamlarına; beni de Yunanlı dostlarına karşı mahcup ettiniz diyordu. Halbuki aramağa gelmeden biraz evvel millicilere haber vermiş ve Fuad Beyi Kadın kıyafetinde kaçırtmıştı.

Gurup mensubininin isimleriyle faaliyetlerini mücmelen bildiren bir raporu Ankara göndermişti. İşte bu raporun makine ile camlara çekilmiş kopyası ajanlar tarafından İngiliz istihbarat servisine verilmişti. Pandikyan bir gün M. M. gurubu reisinin yanına gelerek: “aman Kemal Bey siz bizi de beraber felâkete sürükleyeceksiniz diyerek camları ve raporun suretini göstererek hepsini birer birer imha ettirmişti. (**)

İnanılmıyacak gibi görünen bu hâdiselerin hemen hepsi doğrudur. Şimdi de bunları kimlerin yapmış olabileceğini tetkik edelim.

Bunlar: Pandikyanın şahsî yardımı deyil mensup olduğu

(*) Arama sırasında Yunan İstihbarat memurları da bulunmuştu.

(**) Bunları satan hain tutunmuş şiddetle cezalandırılmıştır.

gizli servisin daha doğrusu İngilterenindi. Çünkü:

1 — Pandikyan alelâde bir ajan değildi. Mustafa Sagir gibi yetiştirilmişti. Bir çok lisanlarla beraber Türkçeyi de gayet fasih olarak konuşuyordu. Çok merhametsiz, çok zeki ve nükteden, hülâsa mükemmel bir casustu. Böyle bir şahsın İngilizlere hem de maddî bir menfaat mukabili almadan ihanet etmesi mümkün değildir.

2 — Pandikyana para verilmediği ve onunda bu yardımları para mukabilinde yapmadığı selâhiyetdar şahısların neşrettiği eserler ve ısrarlı ifadeleriyle anlaşımaktadır. Eğer Pandikyan bu yardımlarını İngilizlerin malûmatı olmadan yapsa idi casusluk rayicine göre bunların karşılığı milyonlar olmak icap ederdi. Ve büyük millet meclisi hükümeti de bu parayı seve seve verirdi. Bu yaman casusa o zaman hiç para verilmediğidir. Aradan uzun seneler geçtikten ve Atatürk de Pandikyan da öldükten sonra âilesine ikramiye kabilinden 2 bin lira gibi pek az para velimesi Türk hariciyesinde Pandikyanın İngilizlere hiyanet etmediğini ve bilâkis vazifesini yaptığını bilmesinden naşi olacaktır.

3 — İngilizler bidayette Türklere ehemmiyet vermemiş olabilirler. Fakat sonra en usta casuslarını, en değerli elemanlarını İstanbula gönderdikleri muhakkaktır. Bunların Pandikyanın uzun süren ihanetini sezmemeleri mümkün değildir.

4 — Gerek İngilizlerin ve gerekse Fransızların hizmetindeki ermenilerin kendi milletlerini tehirden kurtarmak için bu yardımı yaptıkları da varid değildi. Böyle olsa idi bu hükümetlerin hasmane hareketleri devam ederken yardım başlardı. Halbuki: Fransız hizmetinde olanlar bu milletin yardımı karar vermesinden ve İngiliz casusu Pandikyanda ondan bir hayli sonra yardıma başlamıştır. Fakat şuda muhakkaktır ki bu işgüzar ermeniler kendi milletlerini de düşünmüşler adeta şart olarak Ermenilerin tehcire tabi tutulmamalarını istemişler ve bu hususda Ankaraya şifreli bir telgrafla bildirilmiştir. Böyle bir düşünce olmadığını öğrendikten sonra bu ermeniler daha samimiyetle Çalışmaya koyulmuşlardır.

5 — Pandikyan vazifesini yapmış bir insan gibi emniyetle tahliyeden sonra İngiltereye gitmiş ve yine İngilizlere hizmet etmiştir. Eğer Türklere hizmet ettiğini bu millet bilmese idi ya İstanbulda kalır yahud da başka bir yere giderdi.

6 — Tüklere yardım eden İngiliz subaylarının iyi mevki-lerde olduğunu tetkik seyahatine giden M. M. gurubu reisi görmüş ve bunu kitabında yazmıştır. Hâtta muahede hazırlandığı sırada Türakyadaki hâkim tepelerin Türklere bırakılması iste-yini de yerine getirmişledir. Buda İngiliz milletinde Türklere karşı olan hasmane düşüncelerin artık sona erdiğini isbat eder.

7 — Sayın Kemâl Koçer eserinde Pandikyannın ve diğer er-menilerin bu yardımları sırf insanlık mefkuresi uğruna yaptık-ları yazılıdır. Bu umumî bir intibadır. Siyasî olayların henüz açıklanmasını istememesinden de ileri gelebilir.

İşte bütün bunlardan dolayı İngilizlerle yapılan dostluk muahedesinin temelleri Ta Pandikyannın Türk ajanlarıyla çalış-mağa başladığı o zamanlarda atılmıştı. Zaten kader, bu iki milleti tarih boyunca dost yaşasınlar diye yaratmıştır. Kanlı hâdiselerin sonu gelmeden taraflarda bu arzunun tekrar uyanmış olmasını tabî görmek icap eder.

MİLLÎ MÜDAFA GURUBU REİSİ SAYIN KEMÂL KOÇERİN İNTİBALARI

Anadoluda zaif olmakla beraber istiklâl ışığı belir-meye başlamıştı. Düşmanlarımız bunu bir yangın başlangıcı saymışlar. İstanbuldan gönderilen silâh ve cephanelerinde kö-rök gibi bu ateşi büyüttüğünü anlamışlardı. Artık mücade-le hararetlenmiş müstevilileri de yakmağa başlamıştı. Bu-nun üzerine tekrar İstanbula asker çıkardılar ve her ta-rafı gayet sıkı bir mürakabe altına aldılar. Vatan aşkı bütün ruhları tutuşdurmuşdu. Türkler sanki pervane gibi ateşe ve teh-likeye koşuyorlardı. Bâzı vatanperverler Maltaya sürülmüş, bir kısmı hapis edilmiş bir kısmı da Anadolu mücadelesine katılmışlardı. İstanbulda tereddüd devresi çok kısa sürdü bu se-fer de biz tehlike ve mechulat ummanına atıldık. Hamiyet bay-rağını tutanlar el değiştirmişti. Ya hepimiz yok olacaktık ya

şanlı bayrağımızı vatan semalarında dalgalandıracaktık. Mu-
vazzaf kıtalardan başka her şeyi depolara sitok edilmiş
olan gizli dövüşçülerinin mikdarı altmış bine yükselmişti. Müs-
tevliler bu gizli cephenin kuvvetini en son dakikada anlıyabil-
diler. Kara kol cemiyetinden devir aldığımız taarruzî pilânlar:
tedafii bir şekle sokduk. İstanbulda olduğu gibi Anadolu'da da
para sıkıntısı vardı. Son derecede müşkül şartlar altında çalış-
ıyorduk. Ankara cephanesi altunla deyişecek durumda idi.
Bunu büyük millet meclisi hükûmetinin millî müdafaa vekili
general Refet de söylemişti. Fakat biz vapurlar dolusu cepha-
neyi hiç denecek kadar az masrafla sevk ediyorduk. Her şey
hamiyete, feragate, vatanperverliye dayanıyordu vazivetden
faydalanmak isteyenler oldu. Teşkilât bunları önledi ve icap
eden tedbirleri de aldı..

Hususî maksatlarla işi bulandırmak isteyenler oluyordu.
Fakat büyük millet meclisi erkân harbiye reisi general Fevzi
daima bu kötü maksatları seziyor ve icap edenleri yapıyordu.
Her şeyi hâleden Türkün azim ve imanı olmuş bu günkü saa-
detler o kadar günlerde hiç bir karşılık beklemeksizin gösteri-
len fedakârlıktan ve hayatı istihkârdan doğmuştur. Hayat de-
vamlı bir mücadeleden ibarettir. Bu sebebden milletler bu ru-
hun yaşamasına, feragat ve fazilet hissini son derece gelişme-
sine çalışmalıdırlar. Bu en az modern silâhlar kadar lâzımdır.

N E T İ C E

Yukarıda çalışma şekillerini bildirdiğim vechile Türkler,
2 milyonluk Osmanlı ordusu için müttefikleri Almanların İstan-
bul depolarına sitok ettikleri malzeme ve cephaneleri Anadolu-
ya nakil ettiler keza bu ordunun muhtelif suretlerde İstanbul-
da toplanmış olan kumandan, subay, teknisyen ve as subayla-
fını da sevk ettiler. (*)

İki üç gün devam eden bir meydan muharebesi için ton-
larla cephaneye ihtiyaç vardır. Bunlardan birinci İnönü mu-

(*) Ruslarda silâh ve para vermek suretiyle yardım etmişlerdi.
Hâtta kumandan ve subaylar toplantısında Rus sefiride bulunmuş ve
konuşmuşdu.

harebesi iki gün devam etmiş ise de muhasemat ve cephane sarfiyatı çerkez Edhem isyaniyle başlamış olduğundan bu harbinde diğerleri gibi uzun süren bir meydan muharebesi olarak kabul etmek icap eder.

Bundan başka muhasim ordu mevcudunu mütemadiyen artırmışdır. Türk ordusu, da 6 bin piyade, 50 ağır makinalı tüfek, 28 topdan 200.000 er bin hafif 800 ağır makinalı tüfek ve 325 topa yükselmişti harblere hemen hiç ara verilmeden devam edilmiştir. Türkler biraz vakit kazanabilseler kuvvetlenecekler ve hasimlerini yeneceklerdi. Yunanlılar buna imkân vermemeğe çalıştılar. İşte bu sebeplerden dolayı cephane sarfiyatı fevkalade fazla olmuştu tarihler Yunanlıların imhasiyle neticelenen umumî taarruzu tasvir ederken korkunç bir topcu ateşi başladı yer gök inledi Yunanlılar bir birine katıldı diyorlar. doğrudur. (*) Düşman siperlerine sağnak hâlinde gülle yağdırıldı. Mütahasssısların 6 ayda tahrip edilemeyeceğini bildirdikleri siperler barınaklar, tel örgüleri kısa bir zamanda yerle bir edildi. Bu mühimmatın son derecede bol olmasından ileri geliyordu. Ve bu top mermileri de İstanbuldan gönderilmişti.

Ben istiklâl harbinin en buhranlı, en güç şartları içinde çalıştım. Sınıfım topcu olduğu halde ihtilâl mıntıklarında kâh merkez kumandanlığı, kâh tedip komutanlığı ve bolunun tahliyesi sırasında da Tümen ardcı kumandanlığı yaptım. İnönülerinde ve Dumlupınar muharebelerinde bir çok kıymetli eserlerin müellifi bulunan üstat İsmail Habib Seviüğün şimşekden alevden komutan dediği Şehid kahraman Nâzımın harp yaverliğini yaptım, ve her biri birbirinden kanlı bu melhamelere katıldım. Başımдан, belimden, kolumdan yaralandım, bir zaman gözlerim görmedi ve hafızamı tamamiyle gaip ettim. 7 sene hiç uyku uyuyamadım. Çok fazla ıztirap çektim. Fakat İstanbulda çalışırken duyduğum heyecanı ve azabı duymadım. Çünkü ölümle göz göze, yan yana çalışıyorduk. Cebhe- de insanın elinde tabancası yanında Kahraman Mehmetçikleri olur. Ve bunlar insana cesaret verir. Korkusunu azaltır. İstan-

(*) Atatürkü aynı zanda bir tabiye üstadi idi.

bulda gizli vazifelerde çalışanların işte bu tesellileri yoktu. Yakalanırlarsa ya zindana atılacaklar ya bir cani gibi muamele görecekler veya kurşuna dizileceklerdi. Bu sebeplerden dolayı onların da Anadolu'da cephelelerde çarpışanlar kadar kahraman olduklarına şüphe yoktur.

Bir vesile ile Tepe başındaki Fransız konsoloshanesine gitmiştim. Bu muhteşem binanın geniş hollerinin abideliklerle süslenmiş olduğunu gördüm. Duvarlara yapıştırılan mermer sütunlarda Fransız birliği için fedayî can eden bâzı kahramanların isimleri yazılı idi. Bir tarafda da Napolyonun heykeli vardı. Diğer bir mermer sütunda general Dögolün hâtırası ebedileştirilmişti.

Bence: Napolyon mesleğinde ziyade behresi olan bir harp sanatkârından ve üstadından başka bir şey değildir. Ve harpleri de Fransız vatan ve milletinin menfaatinden ziyade kendi vücudunu, dimağını besleyen bir sipor olduğu için, kabına sığmaz ruhunu teskin ettiği için yapmıştır, bu yersiz mücadeleleriyle, bütün Avrupa milletlerinin karşısına çıkamadığı Atilla'ya karşı vatanlarını muvaffakiyetle müdafa edebilen kahraman Golleri zayıf düşürmüş hâttâ tarihin seyrini değiştirmiştir. Bunun böyle olduğunu şüphesiz zeki Fransızlarda takdir ederler. Hâl böyle iken yine de büyük askerleri Napolyonla övünürler. Şüphesiz ki hakları da vardır. Çünkü bunlar, milletlerin tarihlerini süsleyen, değerlerini artıran manevî zinetler ve servetlerdir.

İstiklâl harbinde de İstanbulluların bir çoğu muhtelif gruplar hâlinde toplanarak imkânsızlıklar içinde insan havsalsının ihata edemeyeceği kadar büyük kahramanlık göstererek İstanbulun ikinci bir defa Mustafa Kemâl Paşa tarafından zabt edilmesini mümkün kılmışlardır. Bu çok mühim hâdiseyi bütün azametiyle ve değişik dekorlarıyla gösteren bir abide yapılmalı ve Bizanslılarla Hıristiyan âleminin Kostantiniyeyi muhafaza için gösteremedikleri birlik, hayatı istihkar, zekâ ve yaradış kabiliyetini esir Türklerin nasıl gösterdikleri belirtilmelidir. Bu, hem tarihin hem de emsalsiz kahramanlığın ve İstanbulluların hakkıdır.

ŞEHADET

T. C.

Kadı köy noterliği

Sayı

6124

İstanbulda Şişlide Saman yolunda Refik bey apartıma-
nında 3 numarada sakin Şevket Galata ve Kadı köyünde Moda
caddesinde 48 numaralı apartımanın ikinci katında oturan
emekli Tümgeneral Kemal Koçer diyoruzki:

Birinci Cihan Harbinde mağlûp olmamız üzerine İstanbul
itilaf devletleri tarafından işgal olunmuşdu. Bu sırada kurtu-
luş için vaki çalışmaları, sebep ve neticelerini tasvir eden
"Türk Lavrensleri" namındaki eseri hazırlarken sabık Ber-
gama noteri İhsan İdikut bizimle konuştu. Norlar Aldı ve ken-
disine bu mesainin bir kısmını belirten "Kurtuluş harbinde
İstanbul" nam eserinde vesildi. Bu sebebden yazılar kara gün-
lerin ruh haletine uygundur ve bize atif olunan intibalarda
doğrudur.

Şevket Galata: küçük bazı ifade farkları olsada eser me-
tinlere ve hâdiselere de uygundur bu cihetide tasdik eylerim.

Emekli General Kemal Koçerde: Fransız ve İngilizlerdeki
siyaset deyişikliyi bazı ferdlerde olması hesabıyla müellifin bu
noktaya matuf hususî kanaatlerine katılmamakla beraber di-
ger konoların doğruluğunu sayın arkadaşım gibi bende tasdik
eylerim.

Tarih: 18/8/953

İmza

İmza

Şevket Galata (*)

Kemal Koçer (**)

Bu şehadet altındaki imzaların şahıs ve hüviyetleri dai-
remizce tanınmış ve marufumuz olan emekli General Kemal
Koçerle Albay Şevket Galatanın olduğunu ve önümde imza
ettiklerini imza ve ikrarların kendilerine aid olduğunu tasdik
ederim.

18/8/953 Kadı köy neterliği reisi mührü H. Burhan N.
İmzası.

(*) Kara Kol cemiyeti reisi

(**) Milli müdafaa gurubu reisi

SON SÖZ

İnsanlar tekâmül ettikçe yekdiğerinin artan ihtiyaçlarını giderebilmek için değişik şekillerde çalışmağa başlamışlardır. Bu ayrı biraşlarda çalışanların birbirine daima üstünlük gösterdiği görülür. Hâtta eşit şartlar içinde yetiştirilenler arasında da bu farklar tecelli eder. Bu, tabiatın bâzı yaratıklarını başaracağı işlere göre daha kabiliyetli halk etmesinden ve onu diğerlerinden farklı olarak bâzı meziyetlerle bezemesinden ileri gelmektedir.

Diğer sanat ve spor sahalarında tesadüf olunan şampiyonlara askerlik sahasında da tesadüf ederiz.

Yok olmak üzere bulunan milletini kurtarmak için generalliğini feda ederek mücadeleye atılanlar, her yere yıldırım gibi yetişerek fitne ateşlerini söndürerek Türk birliğini temin edenler, düşmanlarının gözleri önünde pervasızca millî dâvâyı müdafa edenler harp gemisi veya kıtasıyla çıkışlar yapanlar vatani kurtarmak için ihtilâl cemiyetleri teşkil edenler, kendisiyle beraber bir cephane deposunu veya köprüyü havaya uçuranlar, casusluk ve saire gibi ölüm tehlikesi pek ziyade olan işlerde çalışanlar kısaca cemiyetin yaşaması için kendi canlarını derhal vermeye razı olanlar kahramanlık meslekinin şampiyonlarıdır. Bunlarında Türk camiasında ve her zaman yeter derecede mevcut olduğu görülmüştür.

Fakat ne hazin tecellidir ki tabiatın bu müstesna yaratıklarından en az takdire mazhar olanları sonuncularıdır.

Tehlike atlatıldıktan sonra artık bunların vücudlarına lüzum kalmadığı zan olunur. Malûm olanları da meçhul kahramanlar arasına sokulur.

Artistler, doktorlar edibler ve diğer sanat ve meslek mensubları aralarından ayrılmış ve ayrılacak olan değerli şahsiyetleri manen ve madeten kalkındırmak için toplantılar, jübile-

ler yaparlar. Güzidelerde ahır ömürlerinde faziletin, herkesden üstün başarılarının mükâfatını görürler.

Vatan için tahayyülün üstünde ızdırıp çekmiş, ağır harp mağlûlleri için, insan takatinin fevkinde çalışmış emsalsiz başarılar sağlamış kahramanlık şampiyonları için, askerlik mesleğinde teferrüd etmişler için böyle bir usul yoktur. Emekliye ayrıldıktan sonra bunların ekserisini bulabilmek için ya apartmanların zemin katlarında veya ev kiralari kısmen ucuz olan muhitlerde aramak icap eder.

Garp milletlerinin bu konu üzerindeki düşünüşleri hâttâ kanunları bize benzememektedir. Onlar böylelerini emekliye ayırmıyorlar, kahramanlık senbolü olarak ölünceye kadar başlarında taşıyorlar. Bizde hiç olmazsa aşırı cesaret ve vatanperverliği milletce bilinen meselâ 5 kumandanla vatani için çok fazla ızdırıp çekmiş biri başda. kalbde, ciğerde olmak üzere vücudunda lâakâl 3 düşman kurşunu olanlarla iki gözünü iki kolunu ve iki bacağını gaip edenlerden İstiklâl Harbinde vatanına müstesna bir şekilde hizmet etmiş olan 5 harp mâlülüne onlar gibi karikulâdeliyi temsil ettirmeliyiz. Şüphesiz. Türkiyede bu şartları haiz bir çok kahraman şampiyonlar vardır. Bu sembolik heyet bunları da temsil edebilir.

Atatürk Sivasta resmî bir hüviyet aldıktan sonra karakol cemiyetide temsil heyeti reisliğine bağlanmış gerek müstahkem mevki ve gerekse kâfkas fırkası şifresiyle bir çok muhabere cereyan etmiş, Millî müdafa gurubu da aynı şekilde hareket etmişti. Bu sebebden her iki teşekküle aid bir çok vesikalar olmak icap eder. Bununla beraber Anadolu da teşekkül eden millî ordunun İstanbuldan kaçırılan silâh ve cephanelerle beslenerek İstiklâl Harbini kazandığını bütün tarihler yazmaktadırlar. Ben herkesin bildiği bu realitelere bilmediği ve vesikle öğrenebilmesinede imkân olmayan hususları ekleyerek hâdiseleri daha geniş bir şekilde tasvir ettim. Bununda vakıalârin içinde yaşayanlarla bu teşekküllere önderlik etmiş şa-

hıslardan edindiğim bilgiye dayanarak yaptım. Ve bu ciheti de kanunun resmi dediği noter senediyle tevsik etdim. Bu sebepten bu eseri de vesika telakki etmek icap eder. Başarılan işlerin azameti göz önüne getirilirse müessir olan ruh haletinin korkunç ve aynı zamanda son derecede fedakârane olması icap ettiği derhal anlaşılır. Esasen bilinmeyen şeyler yok farz edilemez. Nitekim Türklerce meçhul olan Kumkaleda müttefik donanmalarına eline geçirdiği parula vasıtasıyla ateş kestirerek ihraç olunan on iki bin İngiliz beşyüz Mehmetçigi ile karşı koymak imkânını bulan küçük rütbeli bir Türk subayın mev-cudiyetini İngiliz kurmay subaylarından "Roger keyesin" Çanakkele muharebesine aid neşir ettiği eserden, yine aynı melhamede bir Türk yüzbaşısının sağladığı harikûlâde başarılarını bir Alman kumandanının yayınlarından öğreniyoruz, ve genel kurmayda bunlardan bâzılarını Türkçeye çevirtmeye başlamıştır.

Türk ananalarından biri de zaruret hâlinde kahraman ve kabiliyetli evlâtlarının hiç karşılık beklemeksizin kendilerini feda etmeleridir. Canını vermeye razı olanlar bu geleneyide bilirler. Bundan dolayı onların feragat ve kahramanlık derecelerinin büyüklüğü hiç bir kıstas ile ölçülemez. Bu ilâhî feragat karşısında heyecan duymamak ve onlardan bilinenlerin hatıralarını yazmamak aziz maneviyetleri, maddî şahsiyetleri önünde saygı ile eğilmemek nasıl mümkün olur?

İHSAN İDİKUT

DÜZELTME

Sahife	Satır	Yanlış	Doğru
3	17	yarısında	yarısında
6	17	Bu sebebden	bundan dolayı
10	27	şehirlerde de	şehirde de
13	18	mahyetde	mahiyetde
:	23	ve	ve küçük bir azınlık
:	31	artık mücadeleden	artık
14	1	Bu çarede	Bu da
:	23	yokarıda	yokarıdan
:	23	emirlerin	ve bunların
15	3	4	3
18	1	müşarünileyh	Mustafa kemâl
:	3	Mustafa kemâl	müşarünileyh
21	8	japues	Büyük japues
:	9	japues	küçük japues
26	11	söyler	bildirir
27	28	derere	derece
28	3	mektubunun	mektubun
30	22	görülmüştü	görülmüştür.
31	6	Sami yazısı imzası	Sami imzası
:	15	bunula	bununda
:	20	II. fırka K. Mümtaz	—
34	7	Mumaileyh	—
:	12	Yunis Nadi	—
38	7	Edip	etdiler.
:	8	(bir daha)	—
:	9	saldılar	aldılar.
39	4	engilerinde	enginlerinde
:	6	baştı	boştu.
:	22	kaçılmasında	kaçırılmasında
43	15	sevk eden	sebk eden
45	10	vazifede	vazifesinde
:	17	Bu meclisin	o zaman bu meclisin
46	2	Kucer	Koçerdi
:	33	kazâların	kahramanların
50	7	Mustafa kemal paşayı	Mustafa kemâli
52	19	tehciler	tehcirler
:	35	malzime	malzemeyi
54	15	ilk	konuşdu
:	17	yerini	yerinide
:	18	Pandikyan	kendisi
:	33	Cphane	cephane
55	18	dostlarına	dostlarıma
56	5	nükteden	nüktedan
:	26	deyildi	deyildir.
:	34	sora bu ermeniler	sora
58	8	cehanesi	cephaneyi
59	35	Ata türkü	Atatürk
61	16	vesildi	verildi
63	20	kahrama şampiyonlar	kahramanlık şampiyon- ları

(Türk Lavrensleri)

DAĞITIM :

1. E.U. ve K.K. merkez teşkilâtında Başkanlık dairelerle, şube Mâd. lüklerine (1) er.
2. Ordu, Kolordu, Tüm., Yurtiçi Bölge, Tuğay, Sınır, Mst. Mv., Boğaz K. lıkları kitaplıklarına (1) er.
3. Her sınıf kitalarda alay kitaplıklarına (1) er.
- 4. Harb Akademi K. lığı kitaplıkları için (5) er.
5. Sınıf ve As. okullar için yeteri kadar.

İÇİNDEKİLER:

Birinci cihan harbinde İtilâf devletleri tarafından nasıl işgal edildi?
İstanbulda TÜRK Vatanperverleri.

Müstevliler ile iş birliği yapanların yanında, hüsnüvî Millî
partisinde, düşman karargâhlarında, nasıl vazife aldılar?

Kum gibi kaynaşan düşman askerlerinin, polislerinin, askerlerinin
sıkı baskısı altında, Anadolu'daki Millî Orduyu besleyerek, nasıl
nasıl yaptılar?

Fransız ve İngiliz baş casuslarını nasıl elde ettiler?
ve

Fiyatı: 100 Krs

Taha Toros Arşivi

* 0 0 1 6 1 5 1 8 2 0 0 1 *